

Bošnjačka kulturna zveza Slovenije
Bošnjački kulturni savez Slovenije
Bosniak Cultural Union of Slovenia

BOŠNJAČAK

Godina XIV

broj 59

Ljubljana

december 2022

List
Bošnjačkog
kulturnog saveza
Slovenije
ISSN 1580-8270

„Povezani
Bosnom i
Hercegovinom“

Muftija
mr. Nevzet-ef. Porić:
međukulturni dijalog

Bosanska trilogija
Valerije Skrinjar Tvrz

Godine koje
se pamte...

25

... ker dobro
v srcu mislimo...

Mostovi
prijateljstva i
saradnje

Nove
stvaralačke
vrijednosti

V objemu besed
U zagrljaju riječi

Mostovi prijateljstva i saradnje

Ili: Plodovi kulture

Poštovani čitaoci!

U vašim je rukama 59. broj časopisa **Bošnjak** kojeg je još 2000. godine, na inicijativu Abdulaha (Avde) Mehmedića, tadašnjeg prvog urednika, pokrenuo **Bošnjački kulturni savez Slovenije**. List Bošnjak je već duže vrijeme, a koliko mi je poznato i trenutno, jedini štampani medij na bosanskom jeziku na ovim prostorima. Jedini medij kojeg ima bošnjačku dijasporu u Republici Sloveniji. I jedini medij koji izlazi u kontinuitetu više od dvadeset godina!

Savez je još uvijek volonterska organizacija u koju je učlanjena većina društava s bošnjačkim ili BiH predznakom. Pitanje statusa Bošnjaka, kao i njihovog sistemskog financiranja, trenutno je u fazi ponovnog pokretanja zakonskog rješenja kako bi se uredio položaj i status svih zajednica iz bivše zajedničke države koji postoje na ovim prostorima. O tome će se znati nešto više u toku iduće godine, u kojoj se planira usvajanje zakona i bar za neko vrijeme sistemsko rješavanje statusa s naglaskom na financiranje rada kulturnih društava i njihovih saveza.

Ovaj broj je na neki način i jubilarni, jer se ove godine obilježava **25 godina Saveza**.

Za svaki broj je potreban veliki entuzijazam, još veća volja i želja, da se časopis Bošnjak uredi i da ugleda svjetlo dana. Svi dosadašnji brojevi su plod ISKLJUČIVO dobrovoljnog rada pojedinaca. Nekad uspješno, nekad manje uspješno.

Želja saveza je da i u budućnosti nastavimo s radom i izdavanjem,

zato ovim putem pozivamo sve ljude dobre volje, koji su spremni da se uhvate u koštač s olovkom i da pomognu, da naredni brojevi budu još ljepši i još sadržajniji.

Kroz sve ove godine smo se susretali s manjkom ljudi i kadrova koji su spremni, da rade na dobrovoljnoj osnovi. Ako uzmemo u obzir da u Republici Sloveniji živi ne mali broj ljudi porijeklom iz BiH, zanimljivo je, da se slabo ili skoro nikako ne uključuju u rad svoje zajednice odnosno u rad društava. Ili se nema vremena ili im je svejedno...?! Ali ima i onih kojima to nije svejedno. Zato i radimo to što radimo. Ostaće to zabilježeno za sva vremena na ovom dunjaluku. Takođe su uvijek bili prisutni problemi s finansijskim sredstvima koje je Savez uspijevao, ili uspijeva, nekako da prebrodi. Kako će biti dalje, vidjet ćemo.

Zadnjih godina smo imali i problema sa COVID-om, te se je zbog toga možda stekao i utisak da se haman ništa ne radi. A radilo se, i to punom parom. Ako se nismo mogli sastajati uživo, onda smo se sastajali putem ZOOM-a! I funkcionalo je. Održavani su sastanci, dogovaralo se je.

U međuvremenu smo imali nekoliko važnih projekata koje smo u uslovima zabrane zbog COVID-a maksimalno odradili u vremenu kad je bilo manjih zabrana.

Dragi čitaoci!

U ovom broju donosimo nekoliko zanimljivih tekstova kako iz društ-

vene oblasti tako i oblasti kulture i književnosti.

Možete pročitati sažetu kronologiju rada Saveza u ovih dvadeset i pet godina rada. Tu je i tekst o kongresu dijaspore koji je održan u Sarajevu. Među tim sadržajima imate i priliku pročitati intervju sa muftijom Islamske zajednice u Sloveniji mag. Nevzetom Porićem. Tekst o izbjeglicama naše Majde Džinić je nezaobilazan u čitanju i podsjećanju na ona strašna vremena kad su se Bošnjaci i građani BiH doseljavali u Sloveniju, koja im je otvorila granice i srca. Donosimo i više zanimljivih priloga iz književnosti, a doskorašnji predsjednik našeg Saveza, privrednik i kulturni pregalac Kerim Dizdar, naglašava da je upravo kultura, sa svojim plodovima, ono što nas spaja, povezuje, i što gradi mostove prijateljstva i saradnje.

Ovim putem se zahvaljujem svim članovima redakcije i autorima na trudu i njihovim prilozima.

I dok budete čitali ovaj broj, slobodno možemo da Vam čestitamo Dan državnosti 25. novembar, koji BiH obilježava. Naime, prije 79 godina je održano Prvo zasjedanje ZAVNOBiH-a u Mrkonjić Gradu na kojem su donesene odluke o obnovi državnosti Bosne i Hercegovine. Takođe Vam želimo Sretnu i uspješnu 2023. godinu, uz poruku da vam se sve želje ostvare.

Želimo vam ugodno čitanje i još jednom koristimo priliku, da Vas pozovemo da nam se pridružite.

Fahir Gutić, urednik

BOŠNJAK

časopis Bošnjačkog kulturnog saveza /
Bošnjačke kulturne zveze Slovenije
email: info@bkzs.si
Matični broj: 1161148
Poreski broj/Davčna številka: 18322697
Tran. račun: NLB SI56 02083-0090659476

Adresa: Tržaška 2, 1001 Ljubljana

Za izdavača: Elvis Alukić

Ovaj broj uredio: Fahir Gutić

Prilozi za ovaj broj: Fahir Gutić, Ismet Bekrić, Mirsad Filipović, Selvedin Pajalić,

Maida Džinić, Kerim Dizdar, Zora Perenda, Aldin Hadžić, Dijana Harčević Čatić, Namka Šumar

Lektor: Ismet Bekrić

Grafička priprema i štampa: Grafična delavnica »Bor« Ilirska Bistrica

...ker dobro v srcu mislimo...

Žive naj vsi narodi / Nek žive svi narodi

Napisao i preveo: **Ismet BEKRIĆ**

Riječi su mostovi. Riječi su prijatelji. Riječi su zdravice... Nazdravimo!

Prijatlj! Up! Dežela! Dom! Bratje! Edinost! Sreća! Sprava! Čast! Mladenči! Sonce! Sosed! Dobro! Ljudi!

Sve ove riječi, životne i pjesničke, čitamo i slušamo kao najljepši odjek Zdravlje / Zdravice, koju nam je kao najljepši dar i putokaz ostavio pjesnik France Prešeren. Slovenski, ali možemo slobodno ponosno kazati i naš, bosanski, jer njegove poruke dotiču i naša srca.

Zato Zravljo / Zdravicu s ponosom i radošću izgovaramo i mi, u našem svakodnevnom djelovanju, kad se družimo, kad na našim stranicama čitamo stihove i prozu slovenskih i bosanskohercegovačkih autora, kad proslavljamo i obljetnice našeg Saveza kulturnih društava Slovenije, i našeg Društva bosanskohercegovačko-slovenskog prijateljstva »Ljiljan«. I kad s ponosom kazujemo i pišemo da živimo i stvaramo »V objemu dveh domovin« / »U zagrljaju dviju domovina«, kako smo nazvali i jednu našu monografiju posvećenu našem bitisanju i našim dostignućima i željama.

*Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat dan,
ko, koder sonce hodi,
prepir iz sveta bo pregnan,
ko rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!*

*Nazadnje še, prijatli,
kozarce zase vzdignimo,
ki smo se zato zbratlji,
ker dobro v srcu mislimo;
dokaj dni
naj živi
vsak, kar nas dobrih je ljudi.*

*Nek žive svi narodi
koji za danom žude
sve dok nam sunce hodi
mir u svijetu bude,
i daje svak
slobodnjak,
ne kao vrag, već susjed drag!*

*Najzad, prijatelji mili,
čaše za sebe podignimo,
što smo se zato pobratili,
jer dobro u srcu mislimo;
svaki vijek
prožive nek
svi što su dobro prigrili..*

A ono što nas nadahnjuje, obogaćuje, hrabri, zapisano je i u našoj Zdravljoj / Zdravici, da je najvažnije, najljepše upravo to, »**ker dobro v srcu mislimo**«. A sada, kada nižemo godine svoga stvaralaštva i svoga prisustva, kada slavimo, najveće bogatsvo, i naše i zajedničko, i svakog osobno, upravo je ta – Dobrota u srcu!

Godine koje se pamte...

i koje plamte – prijateljstvom, saradnjom, stvaralaštvom, kulturnim dometima, stihovima, slikama, filmovima, sevdahom, gradnjom mostova i dobrote „u zagrljaju dviju domovina/v objemu dveh domovin“...

Piše: **Fahir GUTIĆ**

Prođe 25 godina. U ovih dvadeset i pet godina rada je teško napraviti kratki osvrt. Teško iz mnogo razloga. U ovih dvadeset i pet godina rada Saveza, mnogo je toga što je urađeno na visokom nivou. I sve to sa volonterskim entuzijazmom. Nekada sa malo manjom ekipom, nekada sa malo većom, a sve u cilju očuvanja BH identitete i kulture na ovim prostorima.

Bošnjački kulturni savez Slovenije (BKSS) registriran je 1997. godine kao krovna organizacija bošnjačkih, bosansko-hercegovačkih, kulturnih udruženja, i svih ovih dvadeset i pet godina djelovao je kao nevladino, nestranačko i neprofitno udruženje, sa ciljem uspostavljanja i održavanja veza između državljana porijeklom iz Bosne i Hercegovine, koji žive i rade u Republici Sloveniji. Riječ je o svestranoj, prijateljskoj i stvaralačkoj saradnji koja ujedno gradi mostove prijateljstva između država, naroda, jezika i kultura.

Savez je osnovalo pet društava: Društvo bosansko-hercegovačkog i slovenskog prijateljstva „Ljiljan“ iz Ljubljane, Zavičajno društvo Plava i Gusinja „Izvor“ iz Kranja, Društvo „Ljiljan“ iz Kranja, „Klub Muslimana“ iz Ljubljane i „Zavičajna zajednica dolina Sanice i Sane“ iz Ljubljane, od kojih zadnja tri danas više nisu aktivna. „Bošnjački kulturni savez“ Slovenije danas čine društva „Ljiljan“ iz Ljubljane, „Izvor“ iz Kranja, Društvo „Behar“, Kulturno i sportsko društvo Bošnjaka „Biser“ iz Jesenica, Kulturno in športno društvo „Sandžak“ u Sloveniji, Kud „Sevdah“ Ljubljana, Bošnjačko kulturno društvo „Ruh“ Domžale i Društvo "Bosanski Dijamant" Maribor. Savez također sarađuje i sa svim drugim kulturnim udruženjima i organizacijama s bošnjačkim ili bosansko-hercegovačkim predznakom u Sloveniji, te Islamskom zajednicom u Sloveniji, a i sa kulturnim savezima

drugih zajednica, drugim nevladinim organizacijama u Sloveniji i državnim institucijama.

BKSS je od svog početka neprofitna organizacija volonterskog karaktera. Osnovno poslanstvo Saveza je njegovanje bošnjačke / bosanskohercegovačke kulture i bosanskog jezika, ponajviše kroz različite kulturne projekte (izdavačka djelatnost, mediji, koncerti, literarne večeri, itd.). BKSS je dosad izveo više od stotinu različitih kulturnih i humanitarnih projekata, ostvarujući dobru saradnju s Ministarstvom za kulturu Republike Slovenije, koje kontinuirano podupire rad BKSS-a, prije svega na području medijskih projekata (kao što je i ovaj časopis „Bošnjak“, njegov prilog za književnost i jezik „Latice“, periodična izdanja i sl.). U 2008. godini, BKSS je po prvi put uspješno konkurirao i na raspisu za evropska sredstva, čime je zacrtan put budućeg razvoja organizacije u smjeru viših i profesionalnijih standarda u radu i boljih i zapaženijih rezultata na širem području stvaralaštva.

U toku svoga rada BKSS je nastojao osnažiti veze i komunikaciju između društava koja ga sačinjavaju, osnažiti veze i komunikaciju s društvima bošnjačkog i bosanskog karaktera, koja nisu učlanjena u BKSS, te pozivati ih da se učlane u Savez, raditi na jačanju bošnjačke i bosansko-hercegovačke kulturne produkcije u Sloveniji na svim nivoima i po svim regijama, te zastupati kulturne interese bošnjačke i bosanske zajednice u Sloveniji gdje god se to od BKSS-a bude tražilo i gdje god se BKSS osjeti pozvanim da to čini.

**25 GODINA
NEPREKIDNOG RADA**

Osnivanje BKSS

Zbog poznatih događaja prije trideset i više godina, posljedično i zbog raspada bivše zajedničke države, mnogi od nas iz dijaspore (ta riječ se među Bošnjacima počela upotrebljavati nakon raspada bivše zajedničke države) došli smo u nezavidnu situaciju zbog teškog stanja u matičnoj državi uslijed agresije, te zbog posljedične brige kako u datoj situaciji najbolje pomoći, pristupilo se osnivanju različitih udruženja. U toj namjeri, da bi organizirano pomagali svojoj matičnoj državi, u Sloveniji su se počela osnivati različita društva koja su tada većinom imala regionalni karakter - okupljala su naše ljudi iz pojedinačnih regija BiH. Prestankom rata i potrebe za humanitarnom i drugim vrstama pomoći koju su društva pružala matičnoj državi, došlo je do splaćanja entuzijazma za društveni rad i mnoga društva, koja su tada dosta uspješno radila, polako su gasila svoje djelovanje i vremenom su i izbrisana iz državnog registra društava. Samo nekoliko društva iz tog perioda ostalo je aktivnih. Ta društva su se okrenula svom osnovnom zadatku - čuvanje i njegovanje naše kulture, a opstala su zahvaljujući entuzijazmu pojedinaca, te i danas još uvijek dosta dobro rade. Danas su to društva s modernim konceptom razvoja,

Bivši urednik časopisa Bošnjak Abdullah Mehmedić i urednik ovoga broja Fahir Gutić

prepoznatljiva kako u Sloveniji tako i u matičnoj državi. Potpisivanjem Daytonskog sporazuma, sva registrirana društva su se dakle okrenula svojoj osnovnoj namjeri i namjeni, a to je očuvanje tradicije, kulture i nacionalnog identiteta na ovim prostorima, naravno uz što prisniju vezu s maticom, a i sa kulturom ovog podneblja. U tom periodu sve aktualnije je postajalo pitanje financiranja vlastitih djelatnosti. Počela su se tražiti rješenja finansijskog stanje u društvima, što dugoročno i srednjeročno, ali često i ono osnovno - kratkoročno. Većina spomenutih društava počela su se obraćati za podršku i u samoj državi u kojoj žive i čiji su danas državljeni. Tako su se obraćala i gradskoj općini Ljubljana. U vrijeme mandata dr. Dimitrija Rupla na mjestu ljubljanskog gradonačelnika, prilikom jedne posjete njegovom kabinetu, bilo nam je rečeno da on kao gradonačelnik i gradska uprava, kojoj je bio na čelu, neće i ne mogu praviti sastanke sa svakim društvom posebno i tražiti pojedinačna rješenja. Kazali su nam da osnujemo savez koji će zastupati interese kako samih društava tako i globalne interese etničke zajednice. Na osnovu te inicijative, 9. novembra 1996. god., tadašnja aktivna društva s bošnjačkim predznakom osnovala su savez. Prvi predsjednik saveza bio je Hasan Bačić, ljubljanski privrednik. Na toj funkciji je ustrajao dosta uspješno punih dvanaest godina, a u jesen 2008., odlukom Skupštine Saveza, zamijenio ga je Fahir Gutić, da bi zatim mjesto predsjednika na kraće vrijeme preuzeo dr. Mensur Salihović. Predsjednici su zatim bili mag. Admir Baltić i Kerim Dizdar. Na mjestu predsjednice kratko vrijeme je bila dr. Jasmina Dedić, a dok pišemo ovaj tekst ovu ulogu preuzeo je Elvis Alukić.

Ostvareni rezultati

Istina je, da je rad BKSS u proteklih dvadeset i pet godina imao svoje uspone i padove. To je sudbina koja prati sve organizacije volonterskog tipa. No, BKSS je sve vrijeme održavao određeni kontinuitet i nivo kulturne i medijske ponude. O tome šta je Bošnjački kulturni savez u tih proteklim godinama uradio, dala bi se napisati jedna dobra knjiga.

Savez je od svog osnivanja djelovao u više pravaca. Prvo, na kulturnom

planu, gdje su prioriteti bili: promocije knjiga, pjesničke večeri, predstavljanja bosanskohercegovačke filmske umjetnosti, okrugli stolovi, itd. Drugo polje djelovanja bilo je na medijskom planu, gdje su prioriteti bili: izdavanje časopisa „Bošnjak“ (prvi broj je izašao u maju 2000. god.), prezentacija saveza i inače bošnjačke, bosanske zajednice na internetu putem Bošnjačkog internet portala u Sloveniji (prva na adresi www.slotekbir.net, zatim na adresi www.bosnjak.si, danas pa na adresi www.bkzs.si), te radijska emisija „Podalpski selam“ na radiju Študent, koja se u međuvremenu utihnula. Treba istaknuti i novi prilog za književnost i jezik „Latice“, koji je sa svoja već četiri broja na dobrom putu afirmacije literature i prožimanja pisanih riječi.

Treće polje djelovanja bilo je, mogli bismo reći, na lobističkom planu. Objektivno gledano, Bošnjaci, kao zajednica u Sloveniji, nisu baš u zavidnoj situaciji kad je u pitanju mogućnost njegovanja i čuvanja bošnjačkog identiteta. Kao ni druge useljeničke grupe, tako ni Bošnjaci u Sloveniji nemaju zakonom priznata kulturna prava, iz čega proizlazi da u vezi s tim ne postoji ni neko cijelovito odnosno sistemsko rješenje našeg kolektivnog statusa, uređivanjem odnosa između države na jednoj i drugih useljeničkih zajednica na drugoj strani. BKSS je već u prvim godinama svog postojanja počeo kucati na vrata različitim državnim institucijama, uticajnih nevladinih organizacija, medija pa i međunarodnih institucija. U svim tim ostvarenim kontaktima BKSS je predstavljao položaj i postojeće potrebe bošnjačke zajednice u Sloveniji, pokušavajući pri tom otvoriti konstruktivan dijalog.

Predstavnici BKSS-a su u nekoliko navrata gostovali u slovenskim medijima. Prvi put je to bilo 24. marta 2000. god. na Koparskoj Televiziji u emisiji „Paralele“, gdje su gosti bili

Aktivisti BKSS 2003.g

tadašnji predsjednik Hasan Bačić i koordinator kulturnih projekata Fahir Gutić. Kasnije su u više navrata oni i drugi predstavnici te saradnici BKSS-a nastupali i u drugim slovenskim javnim medijima. U tim nastupima su široj slovenskoj javnosti predstavljali savez, bošnjačka kulturna društva, bošnjačku zajednicu u Sloveniji i samu Bosnu i Hercegovinu. U više navrata su ti nastupi bili i u funkciji zagovaranja gradnje Islamskog kulturnog centra, odnosno džamije u Ljubljani.

BKSS je uputio molbu Statističkom uredu Republike Slovenije za uvrštanje bošnjačke narodne pripadnosti na popisnu listu građana za popis stanovništva, te u martu 2002. izdao proglaš Bošnjacima sa uputama za predstojeći popis, što je ostalo otvoreno, jer na popisnim formularima imenom nije bila spomenuta nijedna useljenička etnička zajednica. Svjesni činjenice da je nedavna historija povezana s bošnjačkim imenom bila itekako burna i kompleksna, BKSS je izdao proglaš kojim je našu zajednicu informirao o tome kako se na popisnim formularima mogu izjasniti u vezi s narodom i vjerskom pripadnošću, te maternjim jezikom.

U 2000. godine krenulo je izdavanje časopisa »Bošnjak«. Prvi urednik tog časopisa bio je Abdulah Mehmedić, a kasnije ga je na tom mjestu zamijenio Admir Baltić. Časopis Bošnjak je od svojih početaka sve vrijeme uživao podršku Ministarstva za kulturu Republike Slovenije, koje je sve to vrijeme sufinciralo njegovo izdavanje. Naša medijska ponuda se u 2002. raširila na Bošnjački internet portal, sprva na adresi www.slotekbir.net, a kasnije na adresi www.bosnjak.si. Prvi administrator je

bio Sanel Fejzić, a za njim je na to mjesto došao Safet Alibeg. Danas BKSS ima svoj portal na adresi www.bkzs.si, a glavni urednik je Fahir Gutić.

Svjesni potreba bošnjačke zajednice u Sloveniji (problem asimilacije, stalne teškoće s financiranjem rada kulturnih društava,...), BKSS je već u 2003. godini vladaju Republike Slovenije uputio pismeni zahtjev vezan za priznanje statusa manjine. Taj status bi trebalo da ponudi zakonsku podlogu na osnovu koje bi se lakše mogla uređivati sva pitanja od značaja za bošnjačku zajednicu u Sloveniji, kao npr.:

- celovito rješenje sufinanciranja rada naših kulturnih udruženja,
- odgovarajuća prisutnost bošnjačke zajednice u javnim medijima,
- mogućnost učenja bosanskog jezika u javnim školama,
- uključivanje predstavnika bošnjačke zajednice u različita radna tijela javnih institucija, gdje god bi takva prisutnost mogla biti od koristi za samu zajednicu i društvo kao cjelinu.

Kao što se moglo i očekivati, odgovor nije nudio zaokruženo rješenje. BKSS je svih ovih godina ostvarivao stalne kontakte i s predstavnicima vlasti u R. Sloveniji, a u određenoj mjeri i s institucijama Evropske Unije i Vijeća Evrope. Ti su sastanci redom bili posvećeni traženju rješenja za poboljšanje uslova rada i djelovanje naše zajednice na kulturnom planu. U tom smjeru se 2003. krenulo i u zajedničku koordiniranu suradnju s kulturnim savezima drugih *neautohtonih* doseljeničkih zajednica kroz takozvani Savez saveza, odnosno Koordinaciju kulturnih saveza konstitutivnih naroda bivše Jugoslavije (»EXYUMAK«), u koju su se, pored BKSS, uključili i kulturni savezi Albanaca, Hrvata, Makedonaca, Srba, a kasnije i Crnogoraca.

Taj lobistički dio djelovanja BKSS zajedno sa Koordinacijom je počeo davati dobre rezultate; položaj naše zajednice, u nekim segmentima, na kulturnom planu, već se počeo mijenjati nabolje. Međutim, još uvijek je otvoreno jedno celovito rješenje u vidu zakonski definiranih i priznatih prava. Stoga je taj vid djelovanja našoj javnosti možda malo manje poznat, iako su predstavnici saveza na tom

polju uložili možda i najviše svoje energije i svog slobodnog vremena.

Društvena misija

Pored zauzimanja za poboljšanje položaja bošnjačke zajednice u Sloveniji, BKSS je organizirao i javne manifestacije i programe, koji su imali misiju buđenja interesa slovenske javnosti za Bosnu i Hercegovinu i njene aktualne probleme. Tako smo 10. maja 2005. god. u ljubljanskom Cankarevom domu organizirali okrugli sto na temu „Bosansko-hercegovačka budućnost: ljudska prava, vladavina zakona i demokracija“. Posebno su za ovu priliku iz Bosne i Hercegovine u Ljubljani doputovali dr. Ruzmir Mahmutčehajić, predsjednik Međunarodnog foruma Bosna, dr. fra. Mile Babić, franjevački teolog, Nerin Dizdar, predsjednik Stolačkog foruma mladih i dr. Krsto Mijanović, zamjenik predsjednika Međunarodnog foruma Bosna. Od intelektualaca iz Slovenije na okruglom stolu su govorili dr. Primož Šterbenc, stručnjak za međunarodne odnose, i dr. Vera Kržišnik Bukić, historičarka iz Ljubljane, ujedno i vrsna poznavateljica prilika u Bosni i Hercegovini. Sa tog okruglog stola upućen je poziv Evropskoj Uniji da pokaže veće razumijevanje za kompleksnost i zamršenost bosansko-hercegovačke političke i historijske zbilje, te procesu priključivanju Bosne i Hercegovine u EU pristupi proaktivno, omogućavajući joj ulazak u zajednicu prije punog ispunjenja svih potrebnih uslova.

Ovdje možemo spomenuti da je BKSS organizirao ili sudjelovao i u nekoliko humanitarnih akcija koje su bile namijenjene Bosni i Hercegovini, odnosno pojedincima i grupama u BiH kojima je bila potrebna pomoć.

Pored svojih redovnih medijskih projekata i pored redovne komunikacije s državnim i lokalnim vlastima, vrijedi opet spomenuti da je Bošnjački kulturni savez u 2008. godini uspješno konkurirao na raspisu Ministarstva za kulturu i Evropskog socijalnog fonda. Raspis je bio namijenjen podizanju mogućnosti za zapošljavanje pripadnika „ranjivih“ grupa. Kroz odobreni projekt „Bošnjačka kultura – od volonterstva ka profesionalizaciji“, BKSS je dobio zaposlenog menedžera kulturnih projekata za period od godinu dana, koji je u to vrijeme u cijelosti i vodio taj kulturno-obrazovni projekt.

Svi mi vjerujemo da bi se možda moglo i dalo više uraditi. Ne smije se zaboraviti ni činjenica da je sve što je učinjeno, dosegnuto, ostvarivano s dobrom namjerom i sa željom da se bošnjačka kultura u što boljem svjetlu predstavi i njeguje na ovim prostorima. Zato se zahvaljujemo ekipi ljudi koji su u različitim periodima sa svojim agažmanom pomogli sve te projekte BKSS-a do danas, da bi se uspješno realizirali i ovim putem im se svima još jednom iskreno zahvaljujemo.

Aktivisti Saveza ABČHMS u holu DZ v času prijema DEKLARACIJE 2011

Nove stvaralačke vrijednosti

Piše: Kerim DIZDAR

Jedna riječ uvijek je bila živo prisutna u našem djelovanju: Saradnja! Sodelovanje! Za nas je uvijek značajna saradnja u okviru institucija Bosne i Hercegovine i Slovenije, saradnja sa kulturnim stvaraocima i saradnja u okviru društava i Saveza. To je šira saradnja koja donosi nove ljudske i umjetničke vrijednosti.

Široka je lista naših saradnika, istaknutih kulturnih radnika i institucija kulture i nauke. Istaknimo ovaj puta bar neke stvaraoce i pregoace s kojima smo u proteklom periodu sarađivali i koji su bili naši gosti u Sloveniji.

U okviru BH filmskih večeri, koje su se održavale u Ljubljani i Kopru i bile izuzetno posjećene, predstavili smo pored ostalih filmova: Opsada, autora Remya Ourdan, Ničija zemlja, oskarovca Danisa Tanovića, Muškarci ne plaču, režisera Alena Drljevića, Valter brani Sarajevo, režisera Hajrudina Krvavca, Naša svakodnevna priča, režiserke Ines Tanovic, Sjećaš li se Šamac-Sarajeva, autorice Aleme Kazazic, Žaba, režisera Elmira Jukića, Moja tetka u Sarajevu, Bosanca sa švedskom adresom Gorana Kapetanovića. Naši gosti u Ljubljani u Kinoteci, pored moderatora Varje Močnik i Igora Prassela, bili su Jasmin Duraković, Ines Tanović, Mustafa Mustafić, Karpo Godina, Alema Kazazić, Nermina Mujagić...

Sa sajma knjiga u Sarajevu,
Elvis Alukic, Erna Alukic i Ismet Bekrić

BH filmske večeri, Kinoteka Ljubljana, Kerim Dizdar, dr. Dragan Matić, Luka Mesec i Fahrir Gutić

Na stranicama lista Bošnjak predstavili smo književne opuse preminulog Josipa Ostija, koji je dao nemjerljiv doprinos u našem radu, Valerije Skrinjar Tvrz, Ismeta Bekrića, Abdulaha Sidrana, a posebno tematsko veče smo posvetili Maku Dizdaru. Kroz tekstove Valerijana Žuje, autora Leksikona Sarajeva, predstavili smo stvaralaštvo Ivana Cankara i Ivane Kobilce za vrijeme njihovog boravka u Sarajevu. Za list su pisali i Vildana Repše, Varja Močnik, Admir Baltić, Dijana Harčevic Čatić...

Saradnja sa Bošnjačkom zajednicom Preporod u Sarajevu, za vrijeme mandata oba predsjednika, dr. Senadina Lavića i dr. Sanjina Kodrića, bila je plodna, kao i saradnja s Bošnjačkim institutom u Sarajevu i Muzejem književnosti BiH u Sarajevu (predstavili smo ih sveobuhvatno na stranicama Bošnjaka). Poseban akcenat smo davali saradnji s društvima koji čine BKZS. Tako smo u okviru smotre društava organizirali u Galeriji na gradu u Velenje izložbu BH slikara koji žive i rade u Sloveniji (uz pomoć Galerije Festić iz Maribora). Naši gosti na obilježavanju Dana državnosti BiH u Crvenoj dvorani na Magistratu su bili mladi afirmisani muzički stvaraoci porijeklom iz BiH a, koji žive i stvaraju u Ljubljani: Sanja Repše, Slaven Kulenović, Stefan i Nikola Pajanović.

Latice, časopis za jezik i književnost, pokrenut je da predstavimo stvaralaštvo književnika bh korijena koji žive u Sloveniji, da predstavimo i mlađe autore (Selma Skenderović) kao i da kroz praksu prevođenja tekstova drugoj generaciji približimo bosanski jezik. Isto tako, da naše čitaocе, i mlađe, i starije, upoznamo sa vrijednim djelima slovenske književnosti,

Široka je lepeza aktivnosti, naši gosti su bili: Hadžem Hajdarević, Gorčin Dizdar, Mirsad Begić, Šimo Ešić, na Sajmu knjiga u Sarajevu sa Beletrinom smo predstavili prevode autora iz BIH na slovenački jezik i dr. I naš projekt »Beseda kot soseda« (Besjeda kao susjeda) doprinosi preplitanju literatura i kultura, stvarajući najljepše mostove saradnje i prijateljstva. Zato će naši i budući putevi djelovanja biti, još više, putevi saradnje.

„Povezani Bosnom i Hercegovinom“

„Dijaspore je jedan kapital, jedna snaga koja treba da se iskoristi, strategijski i planski“, istaknuto je na 11. redovnom Kongresu naše dijaspore koja proslavlja dvije decenije uspješnog djelovanja.

Izvještava: *Mirsad FILIPOVIĆ*

Zahvalnica Svjetskog saveza dijaspore Bosne i Hercegovine, povodom obilježavanja 20 godina rada, Bošnjačkom kulturnom savezu Slovenije za pomoć i saradnju u proteklom periodu.

Ove godine, 2022., Svjetski savez dijaspore proslavlja 20 godina djelovanja. Obilježavanje ovog značajnog datuma održano je u prelijepom holu sarajevske Vijećnice. Proslava je bila planirana kao uvodni dio održavanja Kongresa dijaspore. Poslije pozdravnih riječi, pozvani gosti i članovi GO SSD-e imali su priliku vidjeti, na velikom ekranu, mnogo-brojne slike koje su upečatljivo oslikavale rad SSD-a kroz sve ove protekle godine. U kulturnom dijelu programa nastupile su pijanistica Dženana Šehanović Sarajlić i izvođači sevdalinki.

Na završetku proslave predstavio se svojom monodramom maestralni **Josip Pejaković** i dobio zaslужene dugotrajne aplauze. Zanimljiva je bila i njegova interpretacija poznate banjalučke sevdalinke „Otkako je Banjaluka postala“. U toku programa

podijeljene su prigodne diplome svim članicama SSD-a. Po završetku svečane proslave, prisutni su se preselili na gornji sprat gdje ih je uz bogatu trpezu čekalo prekrasno druženje u jedinstvenom ambijentu, vjerovatno najljepše, sarajevske građevine.

Dijaspora BiH je zapravo jedna jedinstvena institucija

Narednog dana preselili smo se u prostorije skupštine državnog parlamenta, kako bismo prisustvovali 11. redovnom Kongresu SSD BIH, koji je imao moto „**Povezani Bosnom i Hercegovinom**“. U sali je bilo prisutno oko 120 predstavnika iz 20 država svijeta. Kongres je počeo intoniranjem himne Bosne i Hercegovine, a onda je sve prisutne u ime SSD BiH pozdravio predsjednik ove organizacije Hasan Šehović. On je

naglasio kako je dijaspora Bosne i Hercegovine praktično jedna institucija sa oko dva miliona građana koji žive u oko 60 zemalja svijeta.

„To je jedan kapital, jedna snaga koja treba da se iskoristi, ali da se to radi strategijski i planski. Potrebna je jedna strategija na državnom nivou, jer dijaspora BiH je stasala u jednu snagu koja je evidentna i koja mora biti prisutna kako u političkom tako i privrednom i svim drugim sferama života, radeći na prenosu znanja, tehnologija, razmjeni iskustava, uvezivanja naših privrednika koji su postali vrlo jaki i nalaze se u najvećim korporacijama svijeta“. Šehović je još dodao kako se posebno treba okrenuti pitanjima mladih koji čine 60 posto bh. dijaspore, zbog toga su upravo na ovogodišnjem kongresu odlučili organizovati i panel pod nazivom „Povezani s Bosnom i Hercegovinom“. Šehović je posthumno izrazio počast istaknutim saradnicima Saveza Ahmetu Kemalu Baysaku i Jovanu Divjaku.

Dijaspora – veoma važan segment našeg društva

Nakon pozdravnog obraćanja gospodina Šehovića, prisutnim delegatima i posmatračima Kongresa obratio se predsjedavajući Predsjedništva BiH, i ujedno pokrovitelj Kongresa, **Šefik Džaferović**. On je istakao kako je Bosni i Hercegovini važna njena dijaspora, samim tim je od velikog značaja što bolja veza između BiH i njene dijaspore. Konstatovao je kako je bh. dijaspora vrlo važan segment bh. društva i bh. države, u svakom smislu, te naglasio kako je mnogo političkih, ekonomskih i statusnih pitanja, na kojima je potrebno bliže saradivati sa dijasporom.

„**Bh. dijaspora, ako bude kako treba organizirana, ako iscrpi sve mogućnosti u toj organizaciji, može bitno da utiče na političke tokove unutar BiH.** Pozivam da se što je moguće kvalitetnije organiziraju i što snažnije utiču u izbornim procesima u BiH. Na taj način kako će pomoći

Bosni i Hercegovini”, podvukao je Džaferović. Ukažao je na problem koji imaju roditelji prilikom upisa djece rođene u dijaspori u matične knjige u BiH, pozivajući sve bh. institucije da olakšaju procedure u tom smislu. Na pitanje kako komentariše činjenicu da strategija o saradnji s iseljeništvo, koja je usvojena 2018. godine, još nije došla na dnevni red Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, Džaferović je kazao kako postoje, nažalost, u BiH segmenti politike kojima ne odgovara čvrsta veza između bh. dijaspore i BiH.

Održati monetarnu stabilnost

Viceguverner Centralne banke Bosne i Hercegovine **Ernadina Bajrović** u svom obraćanju istakla, da je današnji Kongres nastavak saradnje i načina na koji ta institucija izražava podršku Svjetskom savezu u inkviziji dijaspore u ekonomski razvoj domovine. Na tom planu je urađeno puno toga, dodala je, u čemu realizatore nije omeo ni zastoj u donošenju odgovarajućih političkih odluka i dokumenata. Bajrović je kazala da doznake iz inostranstva imaju 14 posto udjela u domaćem BDP-u i da je blagi pad zabilježen samo u pandemijskoj 2020. godini, a nakon toga **vraćen pozitivni trend u vidu doznaka u vrijednosti od 4,3 milijardi KM godišnje**, od čega više od 3 miliarde KM čine personalni novčani transferi, s daljim rastom priliva doznaka u Bosnu i Hercegovinu. U međuvremenu, rat u Ukrajini je i u zemljama razvijene ekonomije nametnuo teškoće inflacije, rasta cijena, a posebno cijena energenata, što je Centralnu banku BiH ponukalo da pozove na hitnu reakciju institucija, navela je Bajrović. Mandat Centralne banke je i da održi monetarnu stabilitet, pa je najavila nastavak nastojanja za **očuvanje valutnog odbora i integriteta bh. valute**.

Bajrović je potom navela projekte u kojima je Centralna banka BiH sarađivala sa Svjetskom bankom, te najavila skoru promociju mobilne aplikacije što će ubrzati transakcije. Treba iskoristiti nova tehnološka dostignuća za još jače veze sa dijasporom, jer “svi imamo jednu domovinu i samo zajedno možemo odbraniti BiH od izazova u ovom vremenu”, zaključila je.

20 GODINA SVJETSKOG SAVEZA DIJASPORE

„Sjećanje na Srebrenicu”

Azmi Waqar iz asocijacije **“Sjećanje na Srebrenicu”** (Remembering Srebrenica) u Velikoj Britaniji, podsjeća da je 2009. godine usvojena Rezolucija Evropske unije sa ciljem **da sve zemlje članice obilježavaju dan sjećanja na Srebrenicu**, na najveći zločin počinjen na evropskom tlu nakon Drugog svjetskog rata, ali da nijedna članica to nije provela u djelu osim Britanije. Po njegovim riječima, neophodno je gajiti sjećanje na žrtve genocida, jer je u izazovima s kojima se suočava svijet i Bosna i Hercegovina neophodno znati i prenosi istinu o Srebrenici.

Učesnicima Kongresa obratila se i **Emina Lekaj**, poslanica bošnjačke zajednice u Saboru Republike Hrvatske, zemlje u kojoj je registrovano 15 nevladinih organizacija bošnjačke nacionalne manjine. Lekaj naglašava da je tokom rata u Hrvatskoj bošnjačka zajednica među prvima dala doprinos u odbrani suvereniteta zemlje, te i sad vidno djeluje u sektorima umjetnosti, kulture, sporta i nauke. Istovremeno, Bošnjaci rade i na promociji vlastitog nacionalnog identiteta jer je važno ukazati da Bosna i Hercegovina ima historiju, kulturu i tradiciju, kao i da je njena budućnost u evropskom društvu.

Nakon uvodnih i pozdravnih obraćanja zvanica, održana je panel diskusija o temi Kongresa u kojoj su učestvovali istaknuti predstavnici i predstavnice mladih i žena iz dijaspore i Bosne i Hercegovine. To je bio i najzanimljiviji dio Kongresa, jer su se mlađi bavili konkretnim prijedlozima. U veoma interesantnim diskusijama, koje su moderirale Željka Šećerbegović iz Danske i Elma Velić, učestvovali su: Azra Hodžić-Kadić (Austrija), Arnela Pašić (Velika Britanija), Kemo Sarač, Tatjana Vučić, Bakir Islamagić, Aida Zubčević, Amir Grahić, Nadina Gradaščević, Mirza Čohadžić, Vildana Hrnjić i Kenan Dautović.

*Na slici:
Hasan Šehović, Merhunisa Zukic,
Ernedina Bajrović i Dizdar Kerim*

Novo rukovodstvo Saveza dijaspore

U okviru Kongresa održana je kraća skupština na kojoj smo čuli izvještaje o proteklom radu, ekonomiji te izvještaj nadzorne komisije. U izbornom dijelu kongresa izabran je novi GO SSD-e i njegov nadzorni odbor.

Nakon prijedloga članica, javnim izjašnjavanjem delegata Kongresa, u novo rukovodstvo SSD BiH, za naredne dvije godine, izabrani su: Almir Balihodžić (Austrija), Safet Alispahić (Australija), Adem Pobrić (Belgija), Edin Hajder (Danska), Željko Javor (Nizozemska), Hasan Šehović (Turska), Haris Halilović (Njemačka), Remzudin Alihodžić (Velika Britanija), Smajo Murguz (Švedska), Kadro Kulašin (Hrvatska), Kerim Dizdar (Slovenija), Medaga Hodžić (Italija), Hajrudin Isović (Savez RVI), Željka Šećerbegović (Savez žena) i Mirza Čohadžić, predstavnik mladih.

U Nadzorni odbor SSD BiH izabrani su: Zaim Pašić (Velika Britanija), Meho Kapo (Švedska) i Medo Huremović (Danska).

Za novog predsjednika SSD BiH ponovo je izabran Hasan Šehović (Turska), a za potpredsjednike: Haris Halilović iz SR Njemačke i Remzudin Alihodžić iz Velike Britanije.

Poslije završetka radnog dijela ovogodišnjeg kongresa, nisam se mogao oteti utisku, da je sve u svemu, i ovaj Kongres ličio na nekoliko prethodnih. Nije bilo nekih bitnijih promjena kada su u pitanju izvještaji i izbori. Kontinuitet u djelovanju postoji, ali otvaraju se i nove mogućosti.

Muftija mr. Nevzet-ef. Porić: „Slovenija ima perspektivu da razvija međukulturalni dijalog, a i mi sami moramo tome doprinijeti“

Razgovarao: *Selvedin Pajalić*

Možete li nam reći nešto o sebi? Ko je, ustvari, Nevzet Porić?

Nevzet Porić je rođen 1977. godine u Bihaću, porijeklom iz Bužima. Odrastao sam u Varoškoj Rijeci, gdje sam završio prva četiri razreda osnovne škole. Nakon toga, došao sam u Sloveniju, u Jesenice i nastavio školovanje. Po završetku osnovne škole, upisao sam medresu u Zagrebu, koju sam završio 1998. godine. Poslije toga, godinu dana sam proveo na Kipru, gdje sam ujedno i imao u planu studirati, ali s obzirom da nije bilo smjera teologije, tu godinu dana sam proveo učeći engleski jezik. Kasnije sam se vratio u Sarajevo i upisao Fakultet islamskih nauka. Diplomirao sam 2004. godine, ali sam prije toga počeo raditi u Islamskoj zajednici u Sloveniji. 1. jula 2003. godine, zaposlio sam se kao sekretar Mešihata Islamske zajednice u Sloveniji. Kasnije sam napredovao u generalnog sekretara zajednice, zatim u zamjenika muftije, da bih na kraju bio imenovan na sjednici Sabora IZ-e u BiH na prijedlog reisu-l-uleme dr. Huseina-ef. Kavazovića na poziciju muftije ljubljanskog 29. 5. 2021. godine. A 19. 6. iste godine organi Islamske zajednice u Sloveniji izabrali su me za predsjednika Mešihata IZ-e u Sloveniji. Mandat sam preuzeo u septembru ove godine i sad se nalazim na toj poziciji. Po završetku studija, magistrirao sam na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu, gdje sam trenutno na doktoratu, i u fazi sam pisanja doktorskog rada. Mentor mi je prof. dr. Enes Karić, a u svojoj disertaciji bavit će se temom koja će se ticati muslimana u Sloveniji.

Otac sam dvoje djece, oženjen.

Nakon dugo vremena u Ljubljani je izgrađena džamija, ali i kompletan MKC. Koliko dugo se radilo na tome i šta to predstavlja za muslimane u Sloveniji?

Što se tiče džamije u Ljubljani, to je jedno široko pitanje i drag mi je da ste mi ga postavili. Naime, 21. 5. 1969. godine, u službenoj posjeti Odboru Islamske zajednice Ljubljana boravio je

Muftija mag. Nevzet ef. Porić

tadašnji reisu-l-ulema Sulejman-ef. Kemura. Zajedno sa rukovodstvom odbora, na čelu sa rahmetli Adilom Begovićem, predan je zahtjev vlastima za dodjelu parcele za izgradnju džamije u Ljubljani. U sedamdesetim godinama samo se govorilo o tom pitanju i o različitim lokacijama. I sam rahmetli Adil Begović je tadašnjim vlastima ponudio oko 25 lokacija i niti jedna nije bila prihvatljiva, da bi nekad početkom osamdesetih godina bila dodijeljena lokacija pored gradskog groblja Žale na Šmartinskoj cesti. Zatim su predstavnici Islamske zajednice organizirali javni natječaj za idejno rješenje, te isti odabrali. Dakle, bilo je određeno kakva džamija bi trebala biti. Imamo čak i fotografije idejnog rješenja u našem arhivu iz tog perioda. Zatim, u dobivanju potrebnih dozvola i saglasnosti, Zavod za kulturno naslijeđe Republike Slovenije je dao negativno mišljenje, uz obrazloženje da džamija ne može biti izgrađena u blizini Plečnikovih Žala. Onda je to sve, nekako, otišlo *niz vodu*. Potrošila su se tad i određena sredstva, koja nikao nije priznao Islamskoj zajednici. Kasnije se nije intenzivno radilo na pitanju izgradnje džamije, a i rahmetli Adil Begović, koji je bio veliki aktivista na tom polju, već je bio ostario i obolio, te kasnije i preselio na

ahiret. U devedesetim godinama, zbog rata koji se desio u Sloveniji, BiH, Hrvatskoj Islamska zajednica je posvetila puno vremena humanitarnom radu i nije se previše ni bavila pitanjem izgradnje džamije.

Tek 1997. godine se ponovo pokreće pitanje izgradnje džamije, da bi tek 2001. došlo na dnevni red Gradske vijeće grada Ljubljane. Međutim, po nekom ekspresnom postupku to je pitanje skinuto sa dnevnog reda. Onda su 2002. godine održani izbori i za gradonačelniku je bila izabrana gospođa Danica Simšić, koja je u svojoj predizbornoj kampanji govorila da džamiju treba izgraditi. Ona je i radila na tom pitanju, te odredila lokaciju za izgradnju - na Viču. Krajem 2003. godine Gradska vijeće je usvojilo detaljni plan. Međutim, gradonačelnica nije imala više političke moći u Vijeću i nije mogla prodati zemljište Islamskoj zajednici za izgradnju džamije.

Godine 2006. za muftiju je došao dr. Nedžad Grabus, a iste godine je za gradonačelnika izabran, sadašnji gradonačelnik, Zoran Janković. Prije preuzimanja dužnosti novog gradonačelnika, nazvali su nas iz njegovog izbornog štaba i ponudili da odemo pogledati lokaciju za izgradnju

džamije. Riječ je bilo o lokaciji na kojoj je trenutno izgrađena džamija. U decembru 2006. godine, bio je organiziran sastanak sa gradonačelnikom Zoranom Jankovićem, gdje nam je ponuđena ova lokacija u obliku *take it, or leave it (uzmi ili ostavi)*. Mi smo isti dan organizirali sjednicu Mešihata, iznijeli rezultate tog sastanka i prihvatali, te javili pismeno gradu Ljubljana da prihvatomo ponuđenu lokaciju.

2008. godine grad Ljubljana je objavio raspis za prodaju zemljišta sa cijenom od 4.500.000 eura. Islamska zajednica je bila jedina koja se prijavila. Rok za isplatu je bio do kraja 2008. godine. Mi smo u tom periodu na računu imali 220.000 eura. Onda je krenula velika akcija prikupljanja sredstava. U Sloveniji i drugim evropskim državama pa čak i u BiH tada smo skupili oko 2.000.000 eura, a za ostatak smo morali podići kredit od banke. Tu nam je mnogo pomogao Rijaset Islamske zajednice u BiH, Medžlis IZ-e Sarajevo. Naravno, ovdje treba istaći muftiju prof. dr. Nedžada Grabusa koji je odigrao ključnu ulogu u svemu tome, uz podršku tadašnjeg reisu-l-uleme dr. Mustafe Cerića i generalnog sekretara rahmetli Muhameda Salkića. To su ljudi koji su stvarno pomogli da se pitanje zemljišta završi, jer oni su nam u tom momentu posudili sredstva negdje oko 450.000 eura, da bi kasnije, u vrijeme sadašnjeg reisu-l-uleme dr. Huseina-a-ef. Kavazovića, taj dug otpisali kao donaciju za izgradnju džamije.

Zbog ekonomске krize u to vrijeme,

tek smo 2011. godine objavili javni međunarodni natječaj za idejno rješenje. Ukupno 72 firme su uzele gradivo, a dobili smo 44 projekta iz različitih dijelova svijeta. Na kraju smo se odlučili za ovaj projekat koji je izgrađen, autora Matije Bevka i Vase Perovića. Nakon prikupljenih dozvola, 2013. organizirali smo svečanost polaganja kamena temeljca. Konkretnu izgradnju smo, zbog tadašnjih teških okolnosti, započeli tek 2015. godine i gradnja je trajala do kraja 2019.

Zelim posebno naglasiti da je bila velika uloga države Katar koja nam je odobrila sredstva za izgradnju džamije. Kada povučemo crtu, projekat je koštao 34 miliona eura, od toga smo u Sloveniji, BiH, te u drugim državama gdje naši ljudi žive sakupili 6 miliona eura, a država Katar je donirala 28 miliona eura. Zahvalni smo svima koji su na bilo koji način pomogli izgradnju džamije u Ljubljani, jer je ovo naš zajednički ponos.

Kako teče rad i djelovanje MKC?

Mi smo 7. 2. 2020. prvi put klanjali džumu u MKC Ljubljana. Okupilo se oko 4.000 ljudi. To je bilo jedno veliko ushićenje koje smo čekali, jer je bilo veliko zadovoljstvo doći u džamiju i obaviti namaz. Ukrzo, nakon toga, nastupila je epidemija i, nažalost, morali smo zatvoriti džamiju, odnosno MKC. To je bio jedan veoma težak period za Islamsku zajednicu. I kada su popustile mјere, nismo mogli pokrenuti program u punom kapacitetu onako kako smo bili

raniye isplanirali. Trenutno smo se vratili u normalne okolnosti i Muslimanski kulturni centar djeluje u punom kapacitetu.

Moj cilj jeste da organiziramo vjerske aktivnosti, i to dosad najbolje funkcioniše. Pored vjerskih, da organiziramo kulturne aktivnosti, kao i, naravno, obrazovne aktivnosti. Kad govorim o kulturnim i obrazovnim aktivnostima, mislim na to da želimo pokrenuti neke aktivnosti koje će biti za naše članove, ali da radimo i aktivnosti koji će biti i za druge koji se zanimaju za islam, islamsku kulturu, civilizaciju, itd. Isto tako, da radimo i zajedničke projekte gdje će se posjetiocu mijesati i na taj način želimo graditi *mostove* među ljudima. Mi želimo biti otvoreni prema slovenskom društvu, ponuditi informacije o islamu, ali isto tako želimo čuti šta i drugi misle o nama.

Ove godine smo organizirali Bajram na otvorenom. U dvorištu džamije organizirali smo bajramovanje sa komšijama nakon Ramazanskog bajrama. Obavijestili smo naše komšije koji žive u blizini džamije koji su se rado odazvali pozivu. Projekat je imao dobar odjek u slovenskoj javnosti. Obilježili smo 11. juli, odnosno dan sjećanja na genocid u Srebrenici. Imali smo video izložbu koja se sastojala od dvadeset priča koje su ispričali preživjeli Srebreničani, zatim smo ugostili uposlenike Memorijalnog centra iz Potočara, koji su govorili o svojim iskustvima. Prikazali smo film *Qua Vadis, Aida?*, a 11. jula smo u dvorištu džamije organizirali minutu šutnje, odnosno učenje Fatihe za stradale Srebreničane. Govor je održao predsjednik Republike Borut Pahor. I ovaj projekt je bio veoma dobro popraćen u slovenskoj javnosti. Pokrenuli smo tribinu četvrtkom gdje gostuju eminentna imena i govore o različitim temama. Nedavno je održana Večer Kur'ana u ljubljanskoj džamiji, itd.

Mektebski segment veoma dobro funkcioniše kao i vjerske aktivnosti. U narednom periodu se moramo potruditi i poraditi na tome da ojačamo kulturne i druge segmente djelovanja MKC.

Da li je i kada predviđeno svečano otvorenje ljubljanske džamije?

Svečano otvorenje Muslimanskog kulturnog centra bilo je predviđeno za mjesec juni 2020. godine. Međutim, dolazak korona virusa sve je promijenio. Zbog epidemiološke situacije u tom periodu, nismo organizirali svečano otvorenje džamije.

Katarski emir šejh Temim bin Hamed

U posjeti MKC Ljubljana Kerim Dizdar, Elvis Alukić, mag. Nevzet Porić, Fahir Gutić, Denis Striković

Alu Thani posjetio je Muslimanski kulturni centar, 16. maja 2022. godine, i zajedno sa predsjednikom Republike Slovenije te muftijom prof. dr. Nedžadom Grabusom, svečano otvorio Muslimanski kulturni centar Ljubljana. Stoga smo unutar organa Islamske zajednice u Republici Sloveniji, a u konsultacijama sa reisu-l-ulemom, odlučili da se taj čin smatra svečanim otvorenjem ljubljanske džamije. Svi koji žele posjetiti ljubljansku džamiju su dobrodošli i rado ćemo svim zainteresiranim pokazati njenu ljepotu.

Da li imate u planu raditi na nekim novim projektima i aktivnostima? Šta Vam je trenutno prioritet?

Kao muftija, imam nekoliko prioriteta u svom radu. Projekte dijelimo na infrastrukturne, obrazovne, vjerske itd. Kad je riječ o infrastrukturnim projektima, mi već imamo građevinsku dozvolu za izgradnju muzeja IZ-e u Sloveniji. To bi trebalo biti u neposrednoj blizini MKC-a. To će biti odličan prostor za predstavljanje IZ-e, islama kao religije, itd. I to će biti zanimljivo za slovensku javnost, prije svega. To nam je prioritet i ako to uspijemo u narednim godinama završiti bilo bi to veoma korisno. Drugi projekat imamo u džematu Kopar. Mi smo kupili 2018. godine zemljište oko 4.000 kvadratnih metara, za koje smo prije nekoliko dana otplatili kredit. Platili smo i komunalni doprinos za novi objekat i ovih dana očekujemo građevinsku dozvolu. Planiramo izgraditi poslovni objekat, ako Bog da. Džemat Koper to zaslužuje, jer je džemat velik, a sadašnje prostorije ne zadovoljavaju potrebe džemata. Imamo i projekat u Jesenicama, neposredno uz postojeći objekat. Radimo na pripremi dokumentacije za građevinsku dozvolu. Isto tako, imamo projekat u Mariboru, kao i još neke druge projekte koje ćemo raditi, ako Bog da.

Što se tiče projekata na obrazovnom planu, raditi ćemo na dodatnom obrazovanju naših imama, da ponudimo imamima kvalitetne seminare gdje će usavršavati svoje znanje. Planiramo, također, raditi obrazovne projekte u MKC Ljubljana, kao i ostalim gradovima u Sloveniji. Imamo Kulturno-obrazovni zavod *Averroes*, na čijem čelu je muftija prof. dr. Nedžad Grabus. Naš dogovor je da godišnje izdajemo bar dvije knjige na slovenskom jeziku sa našom tematikom i da na taj način nudimo literaturu slovenskoj javnosti o islamu i muslimanima.

U ovoj godini zaživjele su posjete

Muslimanskom kulturnom centru. Sa tim ciljem uspostavljena je posebna web-stranica preko koje se zainteresirane grupe mogu prijaviti i posjetiti centar. Do sada su nas posjetile različite grupe kao što su studenti, đaci, penzioneri, predstavnici javne uprave, različitih ministarstava, općina, kulturnih ustanova, itd.

Kakav je položaj muslimana u Sloveniji i na koji način isti poboljšati?

Ne mogu kazati da je položaj muslimana loš, lijepo je živjeti u Sloveniji, imamo slobodu. Postoje neka određena pitanja na koja treba dati odgovore, odnosno rješenja. Mi imamo svake godine problem da nam se roditelji javljaju u mjesecu septembru da ne mogu riješiti pitanje prehrane u školama. Riječ je o prehrani bez svinjskog mesa. Ja se želim baviti sa tim pitanjem i ako Bog da, formirat ćemo radnu grupu koja će raditi u tom planu, tj. da svako dijete koje ode u školu može reći da želi imati obrok bez svinjskog mesa. To je pravo svakog pojedinca. Isto tako, imamo pitanje obrezivanja muške djece koje je u Sloveniji problematično i trenutno nije riješeno. Isto tako, nemamo imama u slovenskoj vojsci, kao ni imama u zatvorima, koji bi pružali duhovnu skrb. Sve su to pitanja na koja treba tražiti odgovore. Svakako se trebamo boriti za bolji status. Puno je stereotipa o islamu i muslimanima. Mi moramo svojim ponašanjem i radom praktično pokazati da to nije istina. U principu je većina ljudi u Sloveniji dobranamjernih i prihvata različitost.

Po Vašem mišljenju, kakvi stavovi preovladavaju u Sloveniji, ali i u Evropi kad je riječ o pitanju razumijevanja drugog, te o međureligijskom dijalogu?

Pitanje drugaćijeg, pitanje uključenosti u društvo je uvijek zanimljivo. Dakle, kad govorimo o Sloveniji onda moramo krenuti od turskih upada koji su se događali ovdje u Sloveniji na osnovu čega se uopće gradila slika o islamu i muslimanima u Sloveniji. Trenutno imamo narativ koji nastaje iz medijske slike o islamu i muslimanima i, naravno, iz kurikuluma. Kurikulum ima puno informacija iz tog perioda. Na osnovu osmanskih upada na slovensko tlo, često se gradi mit o islamu i muslimanima sve do Aškerca. Anton Aškerc je slovenski pjesnik koji je u 15. stoljeću putovao i potpuno drugačije pisao o muslimanima i islamu nego što je to bilo u Sloveniji prisutno, tako da je slika o islamu u

MKC Ljubljana

Sloveniji uvijek imala određene stereotipe. Smatram da je potrebno govoriti o uključenosti muslimana u slovensko društvo. Prevazišli smo pitanja integracije. Mnogo je muslimana u Sloveniji koji su rođeni u Sloveniji, odlično govore slovenski jezik, čak kao svoj prvi jezik. Mi želimo biti uključeni u slovensko društvo, jer smo njegov sastavni dio. Slovensko društvo još uvijek nije u potpunosti prihvatile različitost koja postoji. Potrebno je raditi na tome i da onda na toj osnovi razvijamo dijalog. Slovenija ima perspektivu da razvija međukulturalni dijalog, a i mi sami moramo tome doprinijeti.

Vaša poruka muslimanima u Sloveniji.

Kao čovječanstvo nalazimo se u neizvjesnim vremenima. Rat u našoj neposrednoj blizini promijenio je mnoge stvari u svijetu pa tako i kod nas u Sloveniji. Nalazimo se na pragu energetske krize, čak neki govore o nedostatku dovoljne količine hrane, najavljuje se i finansijska kriza. Koristim se ovom prilikom da se zahvalim članovima Islamske zajednice u Republici Sloveniji što podržavaju naš rad, vode brigu o svojim džematsima i o Zajednici općenito. Bez obzira na teška vremena koja su iza nas, nikad nisu prestali brinuti o Islamskoj zajednici podržavajući različite projekte koje realiziramo. Stoga se svima zahvaljujem uz dovu Dragome Bogu da svima nadoknadi i više i da vam podari svako dobro.

Važno je da kao ljudi uspostavljamo međusobnu harmoniju na ovom svijetu, jer ovaj svijet je prolazan. Dragi Bog u Kur'ana u suri Er-Rahman kaže: "...sve što je na ovom svijetu je prolazno. Ostaje samo Gospodar tvoj Veličanstveni, Plemeniti..." Dakle, ništa nije vječno, osim dragog Boga, sve će ovo biti i proći. Mi smo putnici koji prolaze kroz dunjaluk. Zato budimo blagi jedni prema drugima i međusobno se poštujmo i uvažavajmo!

Čisto blizu nas

Ono što traje: Priče ljudi koji su bili prisiljeni napustiti svoje domove i nastavili živjeti i stvarati u izbjeglištvu.

Piše: **Maida DŽINIĆ**

Kako oživljavati izbjegličke uspomene, tražiti u njima i ono što je lijepo, što ostaje kao dio našega života? Odgovor na ovo pitanje tražila sam već prije deset godina, međutim, u to vrijeme nisam našla odgovarajuću partnersku organizaciju koja bi se također uključila u taj i složeni i „emotivni projekt“.

A onda, prije nešto više od tri godine, u dvorani Vodnikove domaćije u ljubljanskom naselju Šiška, počela sam s organizovanjem i moderiranjem književnih događanja, pod nazivom „Ispeci pa reci“. Prilikom jednog razgovora s vodom zavoda koji djeluje u tim prostorima, ustanovila sam da čak ni oni ne znaju istoriju tih prostora iz 90-ih godina. Naime, Vodnikova domaćija, odnosno Kulturni vikend pod vodstvom Vekoslava Andreea i KUD-a „France Prešeren“ s projektom „Pregnanci“ pod vodstvom pokojne Karmen Furlan, u to su vrijeme bili dva kulturna hrama, dvije druge kuće za brojne izbjeglice, prognanike iz Bosne i Hercegovine.

„Nisam ja odavde“

Tako smo krenuli s pripremom projekta kojeg smo nazvali „Zgodilo se je čisto blizu nas“.

Tokom višemjesečnog rada, pridružili su nam se i ostali saradnici – Mestna galerija in muzeji Ljubljana, Srednja grafična in medejska šola Ljubljana i drugi. Serija najrazličitijih događaja izvedena je od aprila do avgusta 2022. godine, povodom 30-godišnjice dolaska bh izbjeglica u Sloveniju.

Događanje je započelo otvaranjem izložbe izbjegličkih uspomena u galeriji „Vžigalica“ 6. aprila. Posjetitelji su tamo mogli pogledati i slušati isповijesti 45 osoba,

Izložba šibica

nekadašnjih izbjeglica i ljudi koji su sarađivali i pomagali izbjeglicama na različitim područjima – od psihosocijalne pomoći do organizovanja kulturnih aktivnosti, izvlačivanje slovenskih medija o ratu u BiH i brojne fotografije života u tadašnjim izbjegličkim centrima u Sloveniji.

Drugi dio izložbe, koji je otvoren 14. aprila, i koji je bio fokusiran na izbjegličku kulturu u tim godinama, bio je postavljen u galeriji Vodnikove domaćije. Tamo su bili izloženi plakati izbjegličkog benda Dertum, koji je izvodio sevdalinke u novom ruhu, fotografije s predstava izbjegličkog pozorišta pod mentorstvom slovenačke glumice i pedagoginje Drage Potočnjak, izjave voditeljice i urednice emisije „Nisam ja odavde“ Aide Kurtović, koju je godinama emitovao Radio Študent, izjave i fotografije hora i orkestra „Vali“ koji je tih godina sarađivao s Vladom Kreslinom, biblioteka Egzil ABC pokojnog Josipa Ostija itd.

Željeli smo predstaviti lične priče ljudi koji su bili prisiljeni napustiti svoje domove, koji su došli u izbjeglište, po riječima većine njih, tek na sedmicu, dvije. Neki su ovdje odrasli, drugi ostarili, za neke je Slovenija postala dom, drugi su kroz nju tek prošili na putevima traženja svoga „komadića neba“. Da li se radi o 30, 70 ili 100 hiljada ljudi, možda na kraju krajeva nije ni važno. Bilo nam je važno čuti kako se oni sjećaju tih vremena.

Večeri uspomena i druženja

Pored izložbi, organizovali smo i niz drugih događaja:

*U srijedu, 6. aprila, poslijе otvaranja prve izložbe, u atriju ZRC SAZU održali smo okrugli sto o tome kako je Slovenija /Slovenci prije 30 godina prihvatile prognanike iz BiH, šta je bilo dobro i šta slabo. Goće okruglog stola bile su Anica Mikuš-Kos, Maida Džinić i Aida Kurtović, a moderator poznati

Vodnikova domaćija i autor izložbe Maida Džinić u razgovoru sa posjetiocima

Zaključni dio projekta Križanke

slovenski novinar i kolumnista Ervin Hladnik-Milharčič.

*Koncert u ljubljanskim Križankama, kao vrhunac projekta, bio je najposjećeniji i u medijima najviše pominjan događaj. Na bini su se to veče poslije četvrt vijeka našli članovi Dertum banda, nažalost bez osobe koja ga je osnovala, pokojne Fahir Tahirbegović, te hora i orkestra Vali, koji je skupa s Vladom Kreslinom otpjevao nekoliko sevdalinki. Događaj je uljepšao i poznati slovenački glumac Saša Tabakové, koji je sevdah počeo slušati sredinom 90-ih na koncertima Dertum banda. Veličanstveni koncert, prepun emocija, zaključio je poznati interpretator sevdaha Damir Imamović. Bilo je to veče uspomena, lijepih i bolnih, veće zagrljaja i druženja prijatelja.

Citav mjesec maj u Vodnikovoj domaćiji održavali se se događaji u sklopu pomenutog projekta: u četvrtak, 5. maja, okrugli sto o sevdahu, u utorak, 10. maja, učenici Srednje grafičke i medijske škole iz Ljubljane predstavili su tematski časopis o izbjeglištvu, u četvrtak, 12. maja, publici se predstavila tadašnja pozorišna grupa Nepopravljivi optimisti dijelovima predstave „Dođi makar sebi, ako nemaš kome drugom“: Damir Murathodžić, Vanja Pajić te

mentorica Draga Potočnjak, a u utorak, 31. maja, publici je predstavljen Bosanski rat u stripu.

Očima kamera

Mnoga događanja ostala su zabilježena i očima kamera i fotoaparata. Tako je u petak, 6.maja, u ljubljanskoj galeriji Fotografija otvorena izložba „Ta vojna ni naša“, na fotografijama Diega Á. Gómeza, Boruta Krajnca, Barbare Čeferin i Jožeta Suhadolnika. većine nekadašnjih fotografa Mladine. U okviru pomenute izložbe, 17. maja je vođen razgovor s autorima i novinarkom Marjetom Doupona, koja je prije 30 godina za Mladinu zapisivala priče bh izbjeglica u Sloveniji.

U junu je naš projekt bio dio Festivala migrantskog filma, a u julu i avgustu dio „Knjižnice pod krošnjama“ u ljubljanskom naselju Fužine, gdje su održani razgovori s porodicama koje su početkom devedesetih godina ugostile prognanike iz Bosne i Hercegovine.

Svi događaji, osim koncerta u Križankama, bili su besplatni. Ekipa je dobila pohvale, projekt je bio dobro predstavljen i ocijenjen i u slovenačkim medijima, a dobili smo ponude i za priređivanje izložbe izbjegličkih uspomena i u nekoliko drugih, većih, slovenačkih gradova koji su početkom 90-ih primili veliki broj ljudi iz ratom zahvaćene Bosne i Hercegovine.

Izložba je bilo jako dobro posjećena. Izazvala je veliku pažnju kako u elektronskim tako i u štampanim medijima.

V objemu besed / U zagrljaju riječi

Kad se prepliću jezici i književne riječi

Sa Sajma knjiga u Sarajevu

Pandemija se dugo nije umirivala, virusi se još ne povlače u potpunosti, ali nije se povlačila ni naša želja, naša upornost da i u takvim uslovima dostoјno obilježimo, proslavimo, naš jubilej – četvrt stoljeća naše kulturne, stvaralačke prisutnosti u Sloveniji. I u prošloj godini pripremili smo i objavili novi broj priloga za književnost i jezik »*Latic*«, u kojem su i naši mlađi članovi prevodili stihove slovenskih pjesnika na bosanski jezik, kao i pjesme bosanskohercegovačkih autora na jezik zemlje svoga bivanja. U novogodišnjem ozračju, između 2021. i 2022. godine, pojavio se i treći broj našeg priloga za književnost i jezik, naših »*Latica*«, s najljepšom porukom iz Prešernove Zdravljice: Žive naj vsi narodi! I kraj godine koju ispraćamo, 2022., uljepšali smo i četvrtim »*Laticama*«, u kojima su objavljene i bajke i pjesme Ele Peroci, Ahmeta Hromadžića, Srećka Kosovela, Valerije Skrinjar Tvrz, Ranka Risojevića, Šime Ešića, Ismeta Bekrića i dr.

Na Sajmu - među knjigama

Oživljavamo i naše prisustvo na Međunarodnom sajmu knjiga u Sarajevu, koji se redovno održavao svakog aprila, a prošle godine je, nakon pauze, otvorio svoje štandove i promotivna druženja sredinom oktobra, sa manje učesnika ali ipak sa snažnim porukama da riječi ljepote, dobrote i prijateljstva ništa ne može zaustaviti.

Međunarodni sajmovi knjiga u Sarajevu, te prigodne manifestacije, kao što je bila i ona o maternjem jeziku u dijaspori, prije dvije godine, bili su pravi povodi da predstavimo i naš Bošnjački kulturni savez Slovenije i njegovu izdavačku djelatnost. Naziv monografije Društva bosanskohercegovačkog i slovenskog prijateljstva »Ljiljan« izrazio je našu misiju u Sloveniji i, ujedno, širok okvir našeg predstavljanja među brojnim izdavačima: »**V objemu dveh domovin – U zagrljaju dviju domovina**«. S tim u vezi naglasili smo riječi koje često ponavljamo: da je ljubav prema svojoj domovini, iz koje smo morali otići bilo kao prognanici, bilo zbog posla, i mjera ljubavi prema domovini koja nas je prigrlila. Zato, kad kažemo Bosna i Hercegovina, kažemo s istim žarom i Slovenija!

Na centralnoj pozornici Sajma knjiga govorili smo više puta o našem listu »Bošnjak«, predstavljajući njegove nove brojeve. Na naslovnoj stranici jednog njegovog izdanja bila je i fotografija pjesnika, esejiste i prevodioča **Josipa Ostija**, koji je ogroman dio svoga stvaralaštva i svoje energije

posvetio književnoj saradnji između BiH i Slovenije. Kad je u Bosni buknuo rat, Slovenija, i Ljubljana, uz svesrdnu angažovanost Josipa Ostija, te Društva slovenskih pisateljev i Slovenskoga PEN-a i njegovog Mirovnog komiteta, postala je živo mjesto preplitanja literarnih riječi i poruka, te pomoći bosanskohercegovačkim piscima i svim stanovnicima čije su patnje i stradanja bile rane svijeta, kao u pjesmi Borisa A. Novaka, »*Bolno nijem, bježim ja pred ranom, gdje drhti svijet i cijepa staze*«.

I mi želimo ovdje podizati »vrtove ljubavi«, kao što je to lijepo napisao Josip Osti u zbirici »Veronikin rubac«: »*Naš vrt ljubavi, ljubavi, rječnik je i gramatika mog pjesničkog jezika*.« A mi možemo dodati: I našeg svakodnevnog jezika!

Tužan je danas jedan vrt u Tomaju, u kojem je Josip Osti proživio toliko snova i stihova, ali iza našeg velikog prijatelja i sapoetnika ostalo je mnogo vrtova, mnogo knjiga i sjećanja što čine i naše bogastvo. Ostale su i fotografije na kojima su se članovi društva »Ljiljan« baš zajedno s Josipom slikali u tom vrtu.

Snaga Riječi

Naše zajedničke kulturne, ljudske poruke na Sajmu knjiga prenosio je i naš saradnik, pjesnik, prozaist i prevodilac Ismet Bekrić, koji je u našim izdanjima, prije svega u ediciji »Lilium«, tražio onu čudesnu pjesničku nit među jezicima i preplitanjima. Zato je, osim svojih stihova, u bosansčini i slovenčini, govorio i stihove Daneta Zajca, Borisa A. Novaka, Nike Grafenaurja, Milana Dekleve, Maje Vidmar, Aleša Debeljaka, Valerije Skrinjar Tvrz, Josipa Ostija i dr.

Svoje dostojanstveno mjesto našla je i poezija bosanskohercegovačkog pjesnika **Maka Dizdara**, koju smo čitali sa stranica naše publikacije »Kameni spavač«, u kojoj su, uz Ostijev esej o stećku naše poetike,

objavljene i pjesme s prevodima na slovenski jezik. Tako smo, slaveći Makovu Riječ, duboko ukorijenjenu i u »um zemlje«, slavili i snagu svake Riječi koja je stvorena u dobroti i za dobrotu.

Na Sajmu knjiga svoje nove naslove predstavili su i naši autori koji žive u Sloveniji i koji na najljepši način doprinose širenju mostova prijateljstva i ljepote. Izdavačka kuća »Bosanska riječ« iz Tuzle poklonila je čitaocima još jednu nadahnutu knjigu slovenačko-bosanskohercegovačke književnica **Valerije Skrinjar Tvrz** – roman »Rolanov krug«, posvećen svoj izgubljenoj, odbačenoj, nesretnoj djeci.

»Svu nesretnu djecu ne mogu dovesti kući, ali mogu napisati knjigu«, piše u uvodu Valerija Skrinjar Tvrz. »Možda će nekoj majci, nekom ocu pomoći da bolje razumiju svoju djecu. Budu li razmišljali o tome da su djeca, bez obzira na godine, ličnosti i da im je isto kao i njima samima najviše potrebna ljubav, znaću da nisam pisala uzalud.«

Za svoj književni opus posvećen djeci Valerija Skrinjar Tvrz je u oktobru prošle godine dobila u Tuzli i regionalnu nagradu »Mali princ«, da bi tom priznanju dodala i dva nova: nagradu »Nasiha Kapidžić Hadžić – Vezeni most« i nominaciju za svjetsku nagradu u književnosti za djecu – »Astrid Lindgren«. Književni susreti »Vezeni most« postali su i najljepši most za preplitanje jezika i literature, ovog puta slovenačke i bosanskohercegovačke: »Lijepa riječ« je objavila i trilogiju Valerije Skrinjar Tvrz u kojoj su djela inspirisana dubokim korijenima Bosne i bosanske državnosti, tragikom i heroikom Bosne i višegodišnjim ljudskim vezama između BiH i Slovenije – to su romani »Na svojoj, na plemenitoj«, »Jutro u Bosni« i »Bosna i Soča«, koje sada imamo u jednom kompletu.

Sa štanda pisaca iz dijaspora na Sajmu knjiga u Sarajevu: Ibrahim Spahić, Valerian Žujo, Ismet Bekrić i Kerim Dizdar

Beseda kot soseda

Recimo još da su se brojni književni autori iz BiH, koji žive i stvaraju u Sloveniji, redovno uključivali i u projekte Javnog sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, susrete »Sosed tvojega brega« i reviju »Paralele«. I jedan od projekata našeg Saveza kulturnih društava nosi u sebi te dvije metafore: Beseda i Sosed, Beseda kot sosed / Besjeda kao susjeda.

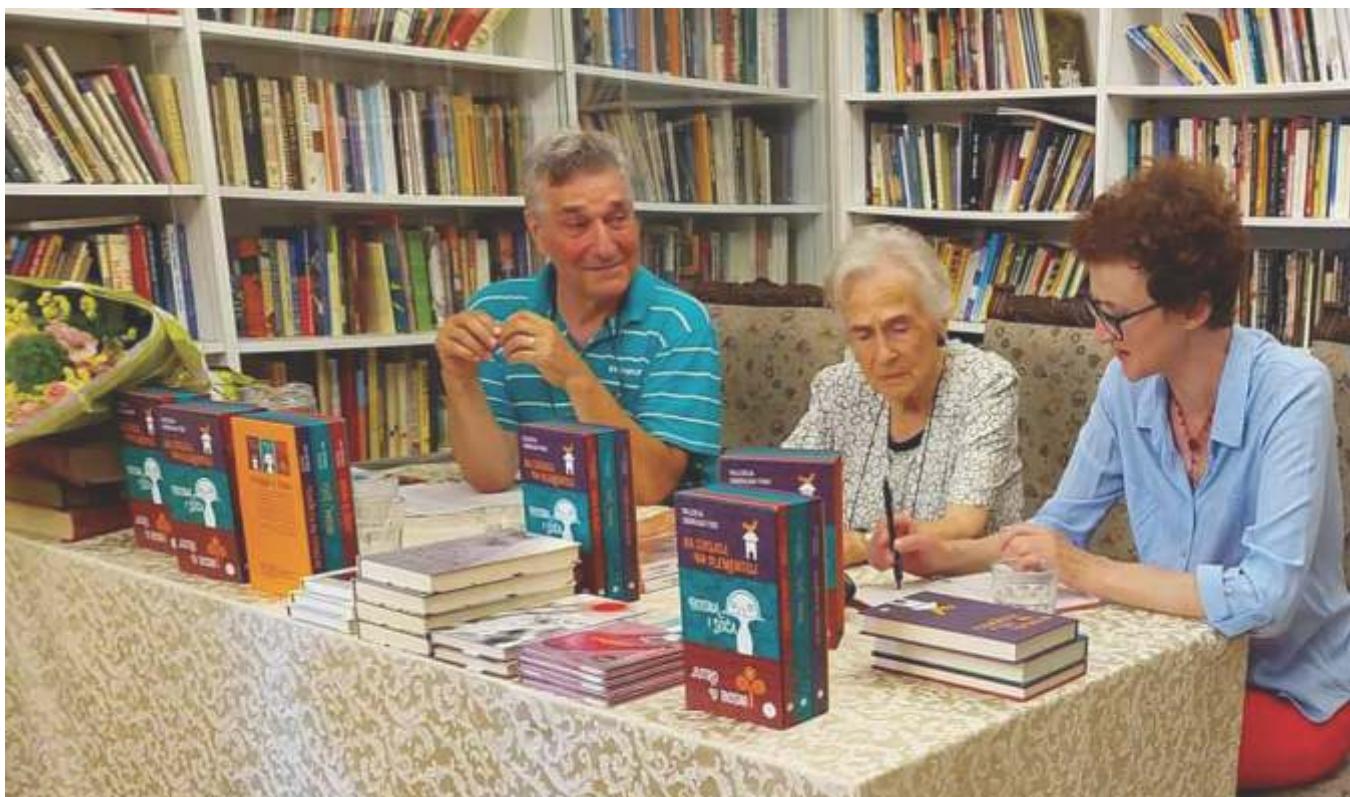
Tako su književne riječi, i knjige, postali najljepši mostovi prijateljstva i saradnje.

Na svojoj zemlji

Bosanska trilogija Valerije Skrinjar Tvrz

Valerija Skrinjar Tvrz, bosanskohercegovačko-slovenska književnica, koja s ponosom kaže da ima dva zavičaja, iako u dobrom godinama (94), zadnjih mjeseci i sedmica često je u Bosni, gdje promovira svoje romane u kojima se prepliću bosanske, i balkanske, sADBINE i drame, u širokom životnom luku od skoro šest stoljeća. Riječ je o njenoj Bosanskoj trilogiji, o tri romana pisana u različitim periodima, ali tematski i vremenski, umjetnički i ljudski, sada spleteni u jednu cjelinu koja živopisno, nadahnuto oslikava bosanski duh i upućenost jednih naroda na druge. Bosanska trilogija spada među najljepše stranice ispisane o zemlji u kojoj nije rođena, ali koju doživljava kao svoju, plemenitu.

Sa promocije Trilogije o Bosni u DSP: urednik Šime Ešić, autorica Valerija Skrinjar - Tvrz i promotor Maida Džinić

Na svojoj, na plemenitoj: Oživljavanje srednjevjekovne Bosne i to viđene posredstvom jedne seoske obitelji, a ne dvora i vlastele koja se bori za preuzimanje ili očuvanje vlasti, što je uglavnom predmet historije, služi Valeriji Skrinjar-Tvrz da ispričavajući životnu priču punu tragizma, ali i vitalizma. Uz to da tom povijesnom projekcijom romana, predočavajući vrijeme u kojem je, pojavom katoličanstva, pravoslavlja i islama, na tim prostorima, došlo do zatiranja bosanske crkve, osvijetli 600 godina zajedničkog života, kao i uzroke današnjih nacionalnih i vjerskih podjela koje se reflektiraju u miješanom braku junakinje romana Hajre Kovačević. Valeriji Skrinjar-Tvrz život u opsjednutom Sarajevu, duh grada, uprkos svemu što se oko njega i u njemu događa, kao tamna strana rata, posebno složenog i prljavog kakav je tadašnji, biva paradigmom zajedničkog života u Bosni. Pogotovo što uvažavanje razlika, vjera i uvjerenja, smatra zalagom zajedničkom životu, pa i opstanka Bosne i Hercegovine, a netrpeljivost, posebno nacionalističku, pošašcu koja ih omogućava i raskraja.

Roman *Na svojoj, na plemenitoj* spada među najljepše književne stranice ispisane o Bosni, snažno je antiratno djelo i istinski doprinos bosanskohercegovačkoj književnosti. (Josip Osti)

„Jutro u Bosni“: Klepet nanula na alifakovačkom groblju, čovjeka koji obilazi mrtve, svoje i tuđe – traje. Traje jače od sve buke i tutnja zla nad njim. Bijele se nišani, bijele se u crnoj noći Bosne vječni stećci, ali isti taj čovjek traži, zahtijeva *jutro* za sve žive. I za djecu tog jutra.

U jasnoj razdjelnici između onih koji izađoše iz djetinjstva i smiriše se na alifakovačkom nebu i onih koji ostadoše u tvrdom tlu poništenih vrijednosti – otvara se samo jedan put: mora se živjeti. Mora se doći do dna samoga sebe i povjerovati onima mudrima: Jutro je nad Bosnom. U neminovnosti svitanja možda ćemo jednom potražiti nedjeljni, blag-

danski dan kada ćemo s djecom otići novim priateljima – mi, njihovi nekadašnji neprijatelji.

O tome u ovom romanu izuzetne snage, ovoj uzbudljivoj emotivnoj pripovijesti, govori iskusna spisateljica, koja i sebe prepoznaje u toj priči. (Ljilja Cikota)

„Bosna i Soča“: U priči, koja počinje negdje u Bosni i nastavlja se na Soškoj bojišnici, autorica se tačno i gotovo dosljedno držala ratnih, povjesnih događaja, s najpoznatijih bojišta Soške fronte. Za poznavaoce tih događaja, stvarna ratna zbivanja izuzetno su dobro prikazana i autorici, za tako slikovit opis zbivanja i mesta u gornjem Posočju, pripada izuzetno priznanje. Načinom pripovijedanja snažno drži čitalačku pažnju, koju će posebno privući priča o iskrenom i čvrstom prijateljstvu dvojice vojnika – Bošnjaka i Slovaca. Ta priča, isprepletena s ratnim zbivanjima, završava tragično. Oba su ranjena i opkoljena i obojicu njeguje slovenska medicinska sestra, djevojka slovenskog vojnika, koja pod srcem nosi njegovo dijete...

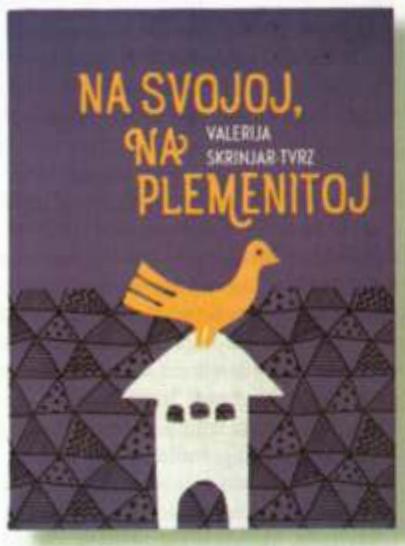
Autorica, kao vrstan poznavalac bošnjačke duše, veštим pripovjednim postupkom ispisuje veličanstvenu priču o bošnjačkom čovjeku, koji je na Soškom frontu svojim ratničkim umijećem i hrabrošću zadivio ondašnji svijet, a koji je, s druge strane, pokazao i svoju humanu, golubiju narav, dostojnu divljenja. (Dr Vasja Klavora)

Živjeti zajedno

»Dva sloja romana *Na svojoj, na plemenitoj*, dva čina jedne životne drame, dva stuba jednog istorijskog luka, između kojih je razdaljina i blizina sazdana od 600 godina, stapaju se u jedinstvenu isповijest o bosanskoj obitelji i bosanskom čovjeku, bosanskom podneblju gdje je pitanje zajedničkog života bilo uvijek i pitanje opstanka... A među ljudima Bosne i Hercegovine, koja je »platila najviši krvavi danak«, Valerija Skrinjar Tvrz

ne pravi nikakvu razliku, gleda ih kao pripadnike jednog bića i bitisanja – bosanskohercegovačkoga, pa je i samo prezime glavnog lika, Filipović (kao i u romanu *Na svojoj, na plemenitoj* - Kovačević), oznaka predstavnika svih vjeroispovijesti, odnosno svih naroda koji i danas žive na prostorima BiH, pa i šire. Ljudi moraju živjeti zajedno – poruka je romana *Bosna i Soča*.« (Ismet Bekrić)

Svjetlosti sjećanja: Sarajevo je bilo i Sarajevo će biti »Sarajevska knjiga mrtvih« - knjiga života

Poetska »Sarajevska knjiga mrtvih« Josipa Ostija u stvari je knjiga vječne ljubavi, koja je stalno na strani života, mira i prijateljstva – svjesni smo toga i danas, još više, kad u nama odjekuju tri desetljeća sarajevske tragedije i heroike.

Priredio: **Ismet Bekrić**

»Knjiga, koju bih volio, da nisam morao napisati.« Ovo je, u jednoj svojoj posveti, napisao svojom rukom pjesnik **Josip Osti**, na uvodnoj stranici svoje »**Sarajevske knjige mrtvih**«, koju je Državna založba Slovenije objavila 1993. godine, dvojezično, sa slovenskim prevodom **Jureta Potokarja**. Po sarajevskim ulicama i zdanjima tada su uveliko padale granate, sijući strah i smrt, a svaka od njih pogaćala je u srce i pjesnika Josipa Ostija, čiji su se brojni prijatelji i najbliži, među kojima i majka, nalazili u tom paklu koji se, kao strašna drama, predstava, događao u srcu Evrope.

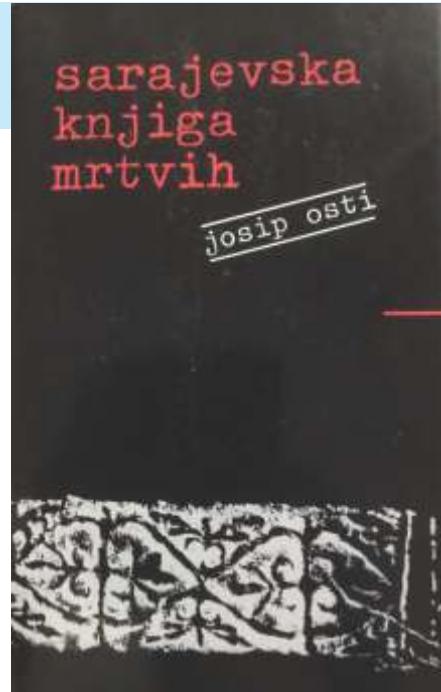
Pjesnik Josip Osti tada je bio u Ljubljani, slušao teške vijesti, strepio, a stihovi su sami navirali, kao lava, kao kiše koje bi da speru tu strašnu tragediju. Morao je pisati, pjesme su samo željele da zaustave stradanja, prizivajući, i u tom stanju smiraj, ljubav. »*Cudna je drža pesnika, ki gleda iz daljave, z očmi, suhimi od groze, a roka piše, premagajuč samo sebe, da bi razumela, da bi ostala človeška u plemenitem smislu, da bi kronist ostal pravičen, da ne bi obsojal in ne sodil*«, napisao je tada o ovom rukopisu slovenski pjesnik **Dane Zaje**.

I tako, kazujući, pjesnički, o svome gradu koji nestaje, kako se ruši njegov svijet, Josip Osti piše svoje pismo pjesniku Kavafiju, koji je također osjetio sve tuge odlaskom iz svoga grada, govoreći o barbarima »*koji nisu došli tamo gdje su ih očekivali / došli su u sarajevo, / u grad u kojem ih niko nije očekivao // prošlosti su se okrenuli / mrtve mitove oživjeli // iz mračnih šuma su banuli / napad obranom nazivali // s brda se poput lavine sručili / odlučili grad sa zemljom sravniti*«.

Već sami naslovi pjesama rječito oslikavaju ovu bujicu riječi i slika,

dočaravajući mračnu, ali u sebi svijetu, sliku Sarajeva: Glas s onu stranu zida kojeg više nema / *Glas z druge strane zidu, ki ga ni več*, Zalud neprestano dižem telefonsku slušalicu, okrećem brojčanik / *Zaman nenehno dvigam telefonsko slušalko, obračam številke*, Mogu me ubiti, ne mogu me natjerati da ubijam / *Lahko me ubijejo, ne morejo pa prisiliti, da bi ubijal*, Više ne prepoznajem grad u kojem sam poznavao svaki kutak / *Ne spoznam več mesta, v katerem sem poznal vsak kotiček*, Breskva veća od bivše trostratnice, veća od sunca / *Breskev, večja od nekdanje trinadstropnice, večja od sonca*, Vrijeme je čudo, a žitelji Sarajeva više se ničemu ne čude / *Čas čudežev je, a prebivalci Sarajeva se ničemur več ne čudijo*, Razbijeno ogledalo, razbijena slika svijeta / *Razbito ogledalo, razbita slika sveta*, Samo se ljubav ne boji snajperista / *Samo ljubezen se ne boji ostrostrelcev*, Pusta zemlja, mrtav grad, prazan dom / *Pusta zemlja, mrtvo mesto, prazen dom*, Domovi u pamćenju izbjeglica kao gnijezda u pamćenju lastavica / *Domovi v spominu beguncev kot gnezda v spominu lastovk*, Sarajevo će, i ako ga ne bude, biti ono što je bilo / Sarajevo bo, tudi će ga ne bo, ostalo tisto, kar je bilo, Na koncu, neće se znati ni ko postavlja pitanja, ni ko na njih odgovara / *Na koncu se ne bo vedelo niti kdo zastavlja vprašanja niti kdo nanje odgovarja*.

I tako, čitajući ovu knjigu koja se pjesnikovom rukom i srcem »*sama pisala*«, spoznajemo da je to, ipak, u svoj svojoj unutrašnjoj snazi, knjiga života, knjiga ljubavi, što je tada osjetio i pjesnik **Tomaž Salamun**: »*Sarajevska knjiga mrtvih je dokaz, da je ljubezen večna, neuničljiva i da bo na koncu premagala neizbrisljivi zločin nad mestom. Nedvooumljivo, strašno, pa tudi milostna je skrivenost, kako je prav Ostija usoda*«.

izbrala, da je napisal sodobno Haggado. Vopomin in dar nam je, da lahko tiskamo knjigo, ki je notranje oko pečata na srcu človeške civilizacije. Ponižno berimo.«

»A mesto ognja, ledu, solza, trpljenja in smerti je pesnik vzel v svoje naročje, kot veliki Oče-Mati ga privil na svoje prsi, ga skril, ubogega, v svoje ubogo srce, da v njem, pesem, ostane na veke vekov kot seme, iz katerega se bo rodilo novo mesto, novo življenje, nov svet«, čitamo na ovtiku knjige i riječi pjesnika **Ive Svitine**.

I pjesnik **Boris A. Novak**, urednik ove knjige, ističući da je »Sarajevska knjiga mrtvih – knjiga življenja«, piše da je ovo djelo »pretresljiv pesniški glas groze spričo tragedije, ki je zadela Ostijevro rojstno mesto. Objavljamo je dvojezično zaradi spoštovanja do izvirne pesniške besede Josipa Ostija ter z namenom, da bi jo na ta način približali ne le slovenskim bralcem, temveč tudi številnim beguncem iz Bosne in Hercegovine, ki bodo, v tragičnih a vendarle vitalnih in vsekozi humanističnih sporočilih Ostijevih pesmi prepoznali svojo življenjsko usodo.«

I danas, tako, Sarajevska knjiga mrtvih ponovo nas hrabri da budemo stalno na tragu, i u središtu, dobrote, života i ljubavi. Jer, metafora »mirna Bosna« sigurno znači i »miran Svet«.

27. MAJA GRANATA SE RASPRSNULA MEĐU MNOŠTVOM
LJUDI KOJI SU ČEKALI, USRED SARAJEVA, DA DOĐU DO
KRUHA, PRI ČEMU IH JE DVADESETAK POGINULO, A TRI
PUTA TOLIKO TEŽE I LAKŠE POVRIJEĐENO

i toga dana je
usred sarajeva
pala i rasprsnula se granata

na asfaltu procvjetala ruža ljudskog mesa

ukrug ležali mrtvi
puzali ranjeni
vrištali, zapomagali i proklinjali povrijeđeni

širile se krvave mrlje

strčali se spasioci

samo je jedn čovjek između njih koračao polako
išao s veknom kruha stisnutom pod miškom

išao
a niko nije primjećivao da je bez glave

njegova krvava glava kotrljala se pred njim
nasmijana

žurila
kako bi kući stigla prije njega
i gladnim ukućanima javila radosnu vijest
da je
napokon
došao do kruha

za njim su išli peraći ulica
i snažnim mlazevima
spirali tragove krvi

POVRATAK U GRAD

kada se vratim
hoću li prepoznati grad
kvart i ulicu u kojima sam rođen
u kojima sam odrastao
u kojima sam živio do odlaska

hoće li grad prepoznati mene

koje će ime biti ispisano na pločici
prikucanoj na vrata moga stana

hoće li na njoj biti moje stvarno ime
a ovo koje mi se čini stvarnim
samo ime koje sam sam sebi nadjenuo u snu
stvarnjem od stvarnosti

hoću li
kada pozvonim
ja
s onu stranu
i otvoriti vrata

hoću li stajati s obje strane praga

hoće li mi se samo prividati da se vidim u ogledalu
koje već odavno ne zrcali moj lik
hoću li stajati nepomično
ne znajući ni otkuda sam došao
ni kamo sam se uputio

kao kad sam iz grada otišao

VRNITEV V MESTO

ali bom ko se bom vrnil
prepoznał mesto
četrtna ulica v kateri sem bil rojen
v kateri sem odraščal
v kateri sem živel do odhoda

bo mesto prepoznał mene

katero ime bo napisano na ploščici
pribiti na vrata mojega stanovanja

bo na njej moje resnično ime
to pa ki se mi zdi resnično
bo samo ime ki sem ga sam nadel v sanjah
resničejšnih od resničnosti

ali bom
ko bom pozvonil
jaz
na drugi strani
in bom odpril vrata

ali bom sam na obeh straneh praga

ali se mi bo samo zdelo da se vidim v ogledalu
ki že dolgo ne zrcali moje podobe
ali bom nepremično stal
ne vedoč od kod sem prišel
in kam sem namenjen

kot takrat ko sem iz mesta odšel

Poslovenil: *Jure Potokar*

Zašto šuti Hava

Selma Skenderović: V bistvu šteje, ali je neka oseba dobra, ali ne

Selma Skenderović, bosanska Slovenka ili slovenska Bosanka, več prve godine svog književnog stvaralaštva krunisala je vrijednim priznanjem koje joj otvara puteve pisane riječi – postala je pobjednica Festivala mlade literature Urška za 2020. godinu. JSKD – Javni sklad kulturnih dejavnosti objavio je nedavno njenu nagrađenu zbirku kratkih priča *Zakaj molčiš, Hava?*, v kojoj se umjetnički bavi s raznolikim, pa i teškim temama, kao što su pitanja identiteta, tuđine, pripadnosti.

Kako, zapravo, Hava, koja je došla u Sloveniju iz BiH, doživljava svoj položaj tuđinke? O tome kazuju i ovi kratki odlomci, koji vas pozivaju da svakako pročitate ovu zanimljivu i otvorenu knjigu.

Podoba v zrcalu

Včasih opazujem svojo podobo v zrcalu neverjetno dolgo. Skušam najti tisto, česar nimam, Slovenci pa imate. Oči imam, ušesa imam, nos imam, vse imam. Zakaj se potemtakem ve, še preden odprem usta in izgovorim besedo, ki vsebuje črko l, da sem tujka? Mogoče je kriva hoja. Ja, to bo. Še teže je najti tisto stvar, po kateri vsi veste, da sem muslimanka. Možno, da so tudi za to krivi moji koraki.

»Nikoli ne bom prebrala Desetega brata!«

»Zakaj?« Njene ustnice so oblikovale nasmeh.

»Ni potrebe, da bi nepravi Slovenci prebrali prvi slovenski roman!«

»Ah, dej no! Kako veš, da ga je Jurčič napisal samo za Slovence?«

Res ne vem. In ravno ta nevednost je, že odkar pomnim, moja največja hiba... (Brezimni obraz)

Ljudje nas imajo za čudake. Vidim, kako nas gledajo. Slišim njihove odzive na naše negativne pripombe (zadnji pridevnik jim pripisujejo sami). Mi smo poslušalci. Ljudje nam zaupajo svoje strahove, ker jih ne obsojamo, ker se ob nas ne počutijo slabo — mi smo

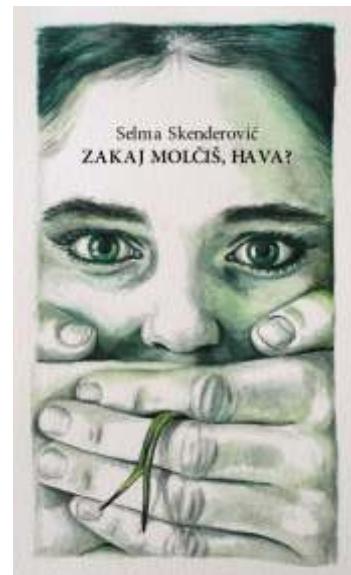
vedno dno. Pravijo, da smo nemarni, zadirčni, negativni. Smejejo se našim izjavam, ker so hecne — povemo jih preprosto in brez ovinkarjenja. Ne jemljejo nas kot odgovorne in zanesljive, toda noben se ne potradi, da bi nas v resnici spoznal. Vsi tako zgledni in empatični se še malo ne zanimajo za zgodbe, ki so skrite za meglemimi očmi. Zatiskajo si ušesa, ko jim jih začnemo pripovedovati. Slabi smo tudi, ko molčimo. Neznosni smo, ko smo jezni in kričimo. Neradi nas vidijo, da jočemo. Česar ne vedo, je to, da za takim obnašanjem tiči žalost, ki se je v nas kopčila dolgo vrsto let. In še nekaj je, česar ljudje ne vedo — da nam je mar, čeprav se ne zdi tako. (Plitvine)

Obenem gre za rušenje presodkov...

Autorica Selma Skenderović o svojoj je knjizi izmedu ostalih napisala:

Knjigo sestavlja 15 zgodb, v katerih se tematika narodnega tujstva prepleta s tematiko odklonskosti, "čudaškosti" tistih, ki so na družbenem robu. Zaradi strahu pred odzivi drugih si glavna protagonistka Hava dolgo ni upala povedati na glas, kaj se ji v Sloveniji dogaja zgolj zaradi tega, ker je Neslovenka. Po letih molka pa se je odločila spregovoriti.

Knjiga je izšla pri založbi JSKD, v zbirki Prvenke. Čutila sem potrebo po pisanju zbirke, ker je tematika narodnega tujstva v slovenski literaturi zelo redko obravnavana, če sploh. Tako sem dala besedo tistim, ki so prezrti. Obenem gre za rušenje predsodkov, ki jih imajo S l o v e n c i d o Neslovcem. Želim si, da bi vsaj en bralec/ka skozi branje ugotovil/la, da je v bistvu nepomembno, katere narodnosti ali veroizpovedi je kdo. Kar dejansko šteje, je to, ali je neka oseba dobra ali ne.

Sevdalinko, rosom pokapana...

„Želja nam je sačuvati tradicionalnu bosansku pjesmu...“

Članice Sevdah hora »Rosa«

Ženski hor, koji prije svega njeguje sevdah i dići se poetičnim imenom „Rosa“, nastao je krajem februara 2021. godine, u okviru Kulturnog društva BiH.

Samo jedna objava na socijalnoj mreži Facebook bila je dovoljna, da se već prvog dana prijavi 16 žena, ne samo iz Ljubljane, nego i iz ostalih dijelova Slovenije.

Prvi susreti su bili upoznavanje preko ZOOM-a, dok su prve probe zbog covid mjera bile, kako Rose to nekad u šali kažu, "poluilegalne".

Članice hora okupila je i probe koordinira **Maida Džinić**, koja je sa Dertum bendom i bendom tAman snimila CD-ove sevdalinki, dok je mentor hora **Saša Čano**, akademski muzičar i operski pjevač, "učo", kako ga članice od milja zovu. Probe hora se održavaju u prostorijama Društva bosanskohercegovačko-slovenačkog prijateljstva „Ljiljan“, koje nam je pružilo svaku podršku. Članice hora različite su starosti, profesija, a dolaze čak iz Maribora, Velenja, Kamnika, Trbovlja i Celja.

Bosansko blago

„Želja nam je sačuvati tradicionalnu bosansku pjesmu, sevdalinku“, kaže Maida Džinić. „U repertoaru su tako poznate sevdalinke Moj dilbere, Tamburalo momče uz tamburu, Zvijezda tjera mjeseca, Snijeg pade na behar na voće i mnoge druge. Dosad smo imale desetak nastupa - dva puta smo nastupale na književnim večerima u Vodnikovoj domaćiji, potom na Danu otvorenih vrata ergele bosanskih brdskih konja u Podkumu, na otvaranju Društva BH kulturni centar, na svečanoj akademiji povodom osnivanja Bosanskog akademskog društva Slovenije u Cankarevom domu - ljubljanskom i slovenskom kulturnom hramu, na godišnjoj priredbi društva „Ljiljan“ u kulturnom domu u Sentvidu, na danima slovanskih kultura na Filozofskom fakultetu u Ljubljani, i dr.“

Zanimljivo je da su među članicama i Slovenke koje vole i poznaju sevdalinku, ne samo

Bosanke i Hercegovke koje su je većinom slušale još od malih nogu.

Uz pjevanje, svakog četvrtka naveče se članice hora i lijepo druže, energija je jako pozitivna, čemu umnogome doprinosi entuzijazam i dobra volja mentora Saše Čano.

Horu se prije više od pola godine pridružio i odlični mladi harmonikaš Adis Ponjević, učenik profesora harmonike Zilhada Džananovića, koji na probe dolazi iz Kranja.

One su naše, „kapi rose“

Iza nas će biti i prvi nastup izvan granica Slovenije, dok ovo čitate. Naime, od 18. do 20. novembra u Bihaću se održava smotra horova na kojoj nastupa i naš hor. A naše „kapi rose“ uljepšale su i stihove pjesnikinje Nataše Križanić, na promociji njene zbirke „Spomenar“ u društvu „Ljiljan“, sredinom oktobra 2022. Nadamo se da ćemo i dalje uspješno vježbati i otkrivati i manje poznate a prelijepе sevdalinke. Isto tako se nadamo da će Mirna, Maja, Tida, Safija, Kata, Semka, Jasna, Anka, Helena, Biserka, Aida, Nina, Kada, Muhiba, Ermina i Nermina, uspjeti na najbolji mogući način što ljepše i uspješnije promovisati bosansko-hercegovačko blago, sevdalinku.

Sevdah hor Rosa sa nastupa u Cankarjevom domu

... A nama su srca bila puna

»Ljiljan«, Ljubljana

Bosansko sijelo – u znaku naših 30 godina

Piše: **Aldin HADŽIĆ**

Sijela u Medvodama, u Ljubljani, naša su tradicija; bilo ih je tu niz, za pamćenje, ali ovo najnovije, sredinom oktobra, bilo je - najbolje. Prije svega što je bilo i u znaku našeg jubileja - proslavili smo 30-godišnjicu našeg društva koje se diči imenom »Ljiljan«. 30 godina našeg neprekidnog, nadahnutog, uspješnog djelovanja. 30 godina druženja, folklora, poetskih riječi, nastupa, Ponosni smo što smo uspjeli održati društvo, kupiti i vlastite prostorije, okupiti zavidan broj članova, te ostvariti mnoge druge uspjehe, zahvaljujući upravo tim vrijednim članovima.

U Medvodama je od samog početka kulturnog programa, sijela uz naše pjesme, uz prisjećanja, vladala »pozitivna energija«, ona radost što nismo tu samo zbog pjesme, nego što je i pjesma zbog nas. Dvorana je kao i svaki put bila popunjena skoro do posljednjeg mjesto, a za to su bile zasluzne naše zvijezde narodne muzike - Elvira Rahić, Nihada Kapetanović i Anid Čušić. Dobre muzike, plesa, igre i kola sigurno nije nedostajalo, kao ni bosanskih i slovenskih specijaliteta, prave »bosanske kahve razgovoruše«, uz naše slatke specijalitete koje su kao i uvijek pripremale naše vrijedne članice.

Prije zabavnog dijela večeri održan je i kulturni program u kojem su se predstavili članovi KUD-a »Sevdah« iz Ljubljane i KŠDB »Biser« iz Jesenica, uz domaćine sijela, članove društva »Ljiljan«. Publici su se predstavili i naši dragi prijatelji **Mirela i Alen Halilović**, te je tako započeta »žurka« koja je trajala do ranih jutarnjih sati. Gosti su odlazili zadovoljni a nama su srca bila puna slušajući pohvale koje su se samo nizale.

Bosansko sijelo u Medvodama

Očuvanje kulture i tradicije

Seminar “Korak po korak 2022”

»Ljiljan« vrijedi za društvo s dugodišnjom tradicijom i samim tim i velikim kredibilitetom, te smo stoga odlučili da budemo protagonisti jedne nove, dosad možda i neviđene, priče u Sloveniji, a to je organizacija seminara za igrače folklornih igara, stručne i umjetničke rukovodioce folklornih društava i ansambala "Korak po korak 2022", koji je organizovan 15. i 16. oktobra u Muslimanskom kulturnom centru Ljubljana, a djelimično i u vlastitim prostorijama.

Seminar: Korak po korak

Željeli smo poraditi na očuvanju kulture i tradicije na malo drugačiji način, s edukacijom omladine i stručnih rukovodilaca u društвima, pa smo odlučili pozvati najbolje predavače iz Sarajeva, a to su folklorist **Vehid Vedo Polovina**, poznavalac narodne nošnje **Ahmed Husejnović** i korepetitor **Armin Husović**.

Teme seminara su bile: igre Bošnjaka, muslimana, iz Zenice i okoline, igre Bošnjaka, muslimana, iz Hercegovine, narodna nošnja iz Zenice i Hercegovine, dječije igre, scenska primjena folklora i osnovni oblici u narodnoj igri.

Odzvala su se društva iz cijele Slovenije: KUD »Merak« iz Črnomlja, BMKD Velenje, društvo »Bosanski dijamant« iz Maribora, KUD »Kulin Ban« iz Graza, te domaćini, članovi društva »Ljiljan«.

Seminar je protekao baš onako kako smo zamišljali, znanje je usvojeno, naučeni su novi koraci, a nastala su i nova prijateljstva, što je zapravo bio i cilj. Nadamo se da će rukovodioци uspješno prenositi usvojeno znanje na sve igrače u njihovim društвima te da će ovaj seminar postati tradicija.

»Bosnom se širi miris Ijljana«

Program za Dan nezavisnosti BiH – »Spoznajmo svoje korenine«

Kao i svake godine, »Ljljan« je prvih dana marta ove godine (tačnije 5.-og) na najbolji način obilježio **1. mart, Dan nezavisnosti Bosne i Hercegovine**. Na taj datum je prije 30 godina izveden referendum o nezavisnosti Bosne i Hercegovine, na kojem je većina Bosanaca i Hercegovaca glasala za nezavisnu Republiku Bosnu i Hercegovinu, demokratičnu državu ravnopravnih naroda.

U prepunoj dvorani u Šentvidu, u koju se je slilo blizu 300 gostiju, članovi društva »Ljljan« predstavili su se bogatim programom punim sevdalinke, folklornih igara, dramskih nastupa i recitacija. Moramo napomenuti da je to bilo prvo kulturno veče poslije završetka epidemije koronavirusa, te je stoga radost bila još veća. Naše gošće su takođe bile članice sevdah hora "Rosa" iz **Društva BH kulturni centar**, koje su zasijale svojim glasovima.

Poslije kulturnog djela priredbe sljedilo je i ono pravo bosansko sijelo uz igranku i muziku uživo, a tu naravno nije manjkalo ni onih pravih bosanskih specijaliteta.

Vrijedi napomenuti da su naši dragi gosti bili i predstavnici ambasade Bosne i Hercegovine u Sloveniji, Edin Ljutović i Edin Jerlagić, predsjednica Bošnjačkog kulturnog saveza Slovenije dr. Jasmina Dedić, Azrin Kalender i Senada Kalender iz Kulturnog i sportskog društva Bošnjaka »Biser« iz Jesenice, članovi Društva Plava i Gusinja iz Kranja i Kulturno-sportskog društva Sandžak iz Kamnika i ostali dragi prijatelji i saradnici.

Priredba **"Bosnom se širi miris Ijljana"** organizovana je u sklopu projekta **"Spoznajmo svoje korenine"** koji sufinancira Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije.

Bosansko sijelo

Od folklora do bosanske kuhinje

Društvo »Merak« u Črnomelju, koje djeluje na području Bele krajine, okuplja oko 40 članova u dječjoj i odrasloj folklornoj grupi, te pjevačkoj sekciji mladih. Nekoliko članica društva posvećuju se i kulinarici, tradiciji bosanske kuhinje..

Postavili smo sebi ciljeve koje smo u ovoj godini i ostvarili. Dobili smo nove članove i uspješno se predstavili na više nastupa – među kojima posebno ističemo »Ljljanov« koncert u Ljubljani i festival folklora »Jurjevanje« u Beloj krajini. Uspjeli smo organizirati i prvo Bosansko sijelo u Črnomelju, gdje smo dobrovoljnim prilozima prikupili veći dio sredstava za nošnje, koje nismo imali, a našim dvjema članicama omogućili smo i sudjelovanje na seminaru follore u Ljubljani, u organizaciji društvo »Ljljan«.

Pokrenuli smo i prvi projekat pod nazivom »Bosanska kuhinja«, u kojem su se naši gosti učili pripremiti krompirušu, zeljanicu, sirnicu, baklavu, hurmašice i gurabije.. Ova »kulinarska radionica« bila je dobro posjećena i sigurno ćemo je ponoviti..

Črnomeljski »Merak« je malo, ali simpatično, društvo koje djeluje u zajednici, dogovoru i koje ima zajedničke želje - da njeguju tradiciju, kulturu i običaje naše drage Bosne i Hercegovine, bogateći time i ukupni život na području svoga djelovanja.

»Merak«, Črnomelj

Draži izvorne pjesme

Susret vokalnih grupa

Pripremila: **Zora Perenda**

Kulturno-umjetničko društvo »Sevdah« u Ljubljani, u okviru svojih sekcija (folklorne, literarne i pjevačke, sa grupama za sevdah i tradicionalnu izvornu pjesmu), ljubiteljski djeluje na očuvanju i prezentiranju kulturne baštine naroda i narodnosti BiH. Uz brojna gostovanja i nastupe, »Sevdahovi« projekti svode se najviše na susrete najboljih vokalnih pjevačkih grupa izvorne pjesme, te folklornih grupa naroda BiH i Slovenije, čije su krune večeri sevdaha i sevdalinki, na kojima nastupaju i gosti iz Slovenije i BiH.

I ove godine smo organizatori već 14. susreta najboljih vokalnih grupa, te pjevačkih grupa kulturnih društava i solista iz svih naroda i narodnosti nekadašnje skupne države. Tako s lijepom izvornom pjesmom prošetamo preko brda i dolina od Slovenije do Makedonije, prepustajući se dražima tradicionalne pjesme i šarenilu i ljepoti narodnih nošnji.

KUD »Sevdah« Ljubljana

Učesnici 14. susreta Lijepe naše narodne pjesme su: Kud »Sevdah« Ljubljana, vokalna omladinska pjevačka grupa »Sevde«, HKD Međimurje, Ljubljana, pjevačka grupa »Kartruže«, SKPD »Sveti Sava« Kranj, muška pjevačka grupa, MFS Kalina pri ŠKD Modrin, Ljubljana, makedonska vokalna pjevačka grupa, SKUD Vidovdan, Ljubljana, ženska omladinska vokalna pjevačka grupa, FD Groblje, Groblje pri Domžalah, slovenska vokalna pjevačka grupa, i pjevačka grupa Kulturnog društva Albanaca, Ljubljana, miješana muška i ženska grupa narodnih pjesama Albanije i Kosova.

Niti koje nas povezuju

Igom i pjesmom kroz BiH

Uživali smo i uz ljestvite igre i pjesme BiH i Slovenije, koje simboliziraju kulturu dviju domovina, kulturne vrednote koje svako na svoj način čuva i prenosi na mlađe generacije. Ljestvite kulturne baštine kroz igru i pjesmu protkane nitima koje nas povezuju

Učesnici programa: SPKD »Sveti Sava« Kranj, muška pjevačka grupa, pjesme Krajine, HKD Međimurje, Ljubljana, FS Trsek i hrvatske igre i pjesme, FS Groblje, pri Domažalamu, folklorna grupa i slovenske igre Prekmurja, SPD »Nikola Tesla« Postojna, folklorna skupina i igre pravoslavnog življa s područja Ozrena, Bošnjačko kulturno društvo »Behar« Koper, folklorna grupa i igre muslimanskog življa iz Podrinja

U zvuke šargije violine i harmonike, i drugih tradicionalnih starodavnih instrumenata, prošetali smo se s pjesmom i igrom kroz Bosnu i Hercegovinu i Sloveniju.

Vokalna solistka Sadra Ponjević s mentorom i vođom muzičke sekcije Urošom Jezdićem, somentoricom, Evom Jurgec te orkestrom Orkestrijon i Autetno, izveli sklop prelijepih sevdalinki.

Baklave kraj mora

Slatka Bosna... i „Sladka Istra“

Piše: *Dijana Harčević Ćatić*

Prožimanje kultura, identiteta i kulinarike najbolje se očituje u brojnim manifestacijama čiji je cilj - njegovanje tradicije. Jedan od najvažnijih aspekata - kako se približiti određenoj kulturi - upravo je hrana.

Suvremeni je čovjek svjedok velikih migracija; to preplitanje kultura ponovno aktualizira pitanje kako očuvati vlastiti identitet i kulturno-obraštaj obilježja, a istovremeno kako prihvati i drugoga. U tom slučaju gastronomija ima velik utjecaj, pa će doticati različitih kultura doprinijeti bogaćenju kako gastronomiske ponude, tako i poticanju kulturne raznolikosti nekog područja. Da su prehrana i razvoj civilizacije usko povezani, govore i brojni povijesni izvori iz kojih se može saznati da su prenošenja hrane i začina u vrećama misionara, na brodovima moreplovaca, u skrivenim džepovima putnika obilježili svjetsku ekonomsku i političku historiju, prije svega onu trgovinsku, ratnu i kulinarsku. Migracija mirodija i ljudi postoji od davnina i jednako je snažno utjecala na društva.

Upravo je cilj projekta, koji već zaživljava i u Kopru, zблиžavanje i učenje različitih kultura, a ujedno se razmjenom kulinarskih umijeća potiče i otklanjanje predrasuda o onima koji žive izvan svoje domovine. Takvi su projekti dokaz da prehrana nije samo

pripremljeno i pojedeno jelo, ono je filozofija i navika, običaj i ponašanje te najživilja slika prošlosti i ljudi čija su jela ovisila o socijalnom trenutku, tradiciji, utjecajima doseljenika, modi i povijesnim trenucima.

Međunarodni festival slastica i slatkih proizvoda „Sladka Istra“ je najveća priredba takve vrste u Sloveniji koja se krajem septembra održava na više različitih lokacija u Kopru. Ove godine održana je već 13. „Sladka Istra“, usprkos slabim epidemiološkim uslovima koji su nas zadesili. Posjetiocu su zbog toga slastice mogli degustirati samo na Titovom trgu u Kopru uz ispunjenje PCT uslova. Usprkos svim ograničenjima, festival je privukao veliku pažnju i veliki broj posjetilaca te omogućio svima, koji ga obiđu, da korak od mora, na lijepo ukrašenim i bogato opremljenim stojnicama, okuse slastice nastale po recepturi istarskih domaćica, ali i savremene slastice čiji su autori vrhunski domaći i strani slastičarski umjetnici te slastice iz različitih dijelova svijeta.

Članice društva „Behar“, predvođene predsjednicom Belkisom Vuković, na festivalu Slatka Istra sudjeluju već dugi niz godina i posjetiocima predstavljaju tradicionalne bosanske slastice, kao što su baklave, tulumbe, đuzlema, hurmašice, kadaif i dr., te tako preko hrane kao vrlo važnog elementa kulture i dijela vlastitog identiteta doprinose promociji i većoj vidljivosti bosanske nematerijalne kulturne baštine u slovenskoj Istri.

Naša priča **Stari hrast**

Piše: **Admir Baltić**

Ispod naše porodične kuće u Bosni, tri tuđe livade niže od naša avlje, u međi raste hrast, jedan od onih kojeg niko nije tjerao da ravna svoje stablo u visine, već slobodno buja u širinu, ne znam tačno kolike godine. Tu je otkad znam za sebe, no po debljini i visini sudeći, rekao bih da nije tu baš tako odavno, možda je tek desetak godina stariji od mene. Nisam šumar po profesiji, možda i u toj procjeni grijeshim, možda smo ja i hrast čak i vršnjaci. Otkako ga pamtim, toliko dugo ga i volim. Nijedno drugo drvo u proljeće nije tako zeleno kao ovaj hrast. Nikad se nisam uspeo u njegovu krošnju, to bi mi bilo kao da bih nogom stao na neki rani proljetni cvijet. Jer baš ga tako doživljavam, kao ogromni zeleni cvijet.

Volim sjesti u njegovu sjenku, na pokošenu livadu, i uživati u blagom povjetarcu te veličanstvenom pogledu na dolinu Sanice, koja s te tačke izgleda kao jedna velika zdjela u koju rijeka ulazi jednim kanjonom, a izlazi drugim. Na dnu te zdjele vrhpoljske su bare, polumočvarna ravnica posred koje krivuda zelena rijeka, spora i duboka, kao da odmara pred ponovnu jurnjavu niz brzake i slapove u donjem kanjonu. A kad podigneš pogled, vidiš najistočnije padine velikog Grmeča, koji počinje tu iznad Sanice a završava u dolini Une sto kilometara zapadno.

Uz protekle ljetne ramazane volio sam onih posljednih pola sata, prije iftara, provesti ispod hrasta. Ili bih sjedio i gledao u bare, ili bih tumarao ispod njegovih grana, ili bih nešto kao vježbao... štagod, samo da sam tu pod hrastom, gdje se činilo da, unatoč postu, nema ni gladi ni žedi, samo tijelo, lahko, kao kad sam dječak bio.

A mimo toga, uvijek sam volio u taj hrast i samo onako gledati sa prozora naše kuće i diviti se čudesnoj kompoziciji krajolika, pri čemu je njegova krošnja bila kao tačka svih onih zlatnih rezova koje je oko uvijek iznova pronalazio.

Kadgod bih se našao suočen s prolaznošću života, obično nakon kakve dženaze, često bih razmišljao o tome kako ću i sam jednog dana umrijeti. Tom prilikom, volim si uzeti za pravo, da si u glavi iscrtam scenario, kako bi ta moja smrt mogla izgledati. Nikad ne zamišljam sebe u bolničkom krevetu, kako opijen morfijem izdišem i oslobađam mjesto nekom novom neizlječivom bolesniku. Jok, ja se sjetim hrasta ispod moje kuće i umišljam kasno proljeće ili rano ljeto. Ja već stari *did* - nikad ne zamišljam da bih mogao umrijeti ranije - taman odlučim sjesti malo u hladu ispod hrasta, naslonim se na njegovo stablo i dok s osmijehom na licu gledam u vječnu Sanicu, duša mi kriomicice napusti tijelo. Da mogu birati, kako da mi bude suđeno umrijeti, tako bih odabrao.

Ima tome već više od tri godine, kako sam te zime otišao u Bosnu. Još dok sam unosio kofere u kuću, primjetio sam prazninu u krajoliku. Odložio sam stvari i pohitao na čistinu ispod kuće, da vidim i uvjerim se kako hrasta više nema. Komšija iz susjednog zaseoka, čiji je jamačno bio onaj dio međe u kojem je hrast kad li već bio zasađen, posjekao ga, da bi tako sebi obezbijedio dobar kubni metar drva za ogrjev. Tako su mi moji rekli. Upitao sam ih, koliko košta

dobar kubik drva? Sedamdeset maraka, rekoše. Čovjek posjeće hrast zbog sedamdeset maraka topline. Toliko je njemu vrijedio njegov hrast.

Da je samo znao, meni je moj taj isti hrast vrijedio barem sedam hiljada. Toliko bi od mene mogao izvući, da je znao i da me ucijenio, stoeći ispod hrasta sa svojom motorkom u rukama. Toliko bih mu draga srca dao, da sam se tamo ucijenjen zadesio, i da sam toliko pri sebi imao. Ne kažem da se ne bih cjenkao, ali ako bih morao dizati cijenu, išao bih do sedam milja.

Dok je hrast stajao, mislio sam da će stajati vječno. Nikad nisam ni pomislio, da bi ga neko mogao posjeći. Niti sam kad pomislio, koliko bih bio voljan platiti, da mu otkupim život. Život i slobodu. Sad kad hrasta više nema, znam koliko bih dao. Sedam hiljada! Toliko bih bio spreman halaliti i još važnije, toliko bih mogao sakriti od žene. Ona naime voli misliti kako sve što ona i pogotovo ja zaradimo, kako je sve to naše, zajedničko. A da sam joj predložio, da nas dvoje iz našeg zajedničkog budžeta stipendiramo hrast u Bosni, rekla bi mi da sam poludio. Zato eto kažem, da ne bih mogao dati više od sedam hiljada. Ali niti sam se ja tamo zadesio, niti sam tolike pare u džepu nosio, niti se mogu ikome od mojih oko ovog požaliti, jerbo, kao da ih već čujem: »Šta ti je za hrastom?! Eno ti hrašća triput većeg gore u Brdi! koliko ho'š, idi pa gledaj...« i tako dalje. Kao i svakom drugom hrastu i ovome je bilo suđeno, da mu žaga presudi. Ni zbog čega drugog nije valjda ni bio posađen. A ako je bio samonik, onda je valjda sam sebi kriv, jer ipak je nikao u nečijoj a ne ničijoj međi.

Onaj se komšija te zime valjda ogrijao. A ja, evo već treća zima, ne znam kako bih, sad kad hrasta više nema, sudbinom umrijeti volio.

(Prošlog sam bajrama primijetio jedno staro stablo oraha u našem mezarju, nadam se da ga niko nije posjekao u međuvremenu, možda se nagodim sa džamajskim odborom, jer, valja meni znati na koje drvo mogu računati...).

